

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN KAYNAŞTIRMA
SINIFLARINDA KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLERİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALİ ORUÇ

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI**

**MERSİN
ARALIK-2023**

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN KAYNAŞTIRMA
SINIFLARINDA KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLERİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALİ ORUÇ

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**DANIŞMAN
PROF. DR. HAKAN AKDAĞ**

**MERSİN
ARALIK-2023**

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN KAYNAŞTIRMA SINIFLARINDA KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLERİN İNCELENMESİ

Kaynaştırma sınıflarında eğitim alan kaynaştırma öğrencileri tam zamanlı kaynaştırma eğitimini akranları ile aynı sınıfta almaktadırlar. Bu sayede kaynaştırma öğrencileri hem akran destekli eğitim ortamından yararlanmakta hem de kaynaştırma öğrencilerinin sosyalleşmeleri sağlanmaktadır. Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma sınıflarında karşılaştıkları güçlüklerin neler olduğunu ve kaynaştırma eğitimi hakkındaki görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim yöntemi kullanılmıştır. Araştırma örneklemini 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Karaman ili ve ilçelerinde, resmi ve özel okullarda görev yapan gönüllü 25 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğu mesleki tecrübeleri bakımından on yılın üstündedir. Ayrıca öğretmenlerin her biri en az bir kaynaştırma öğrencisi ile çalışmaktadırlar. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma sınıflarında öğretimsel faaliyetlerin ve ortam düzenlemelerinin nasıl yapıldığı, okul içi ve okul dışı yapılan faaliyetlerin neler olduğu araştırmacı tarafından hazırlanan ve uzman tarafından düzenlenen yarı yapılandırılmış görüşme formu ve öğretmen bilgi formu kullanılarak araştırmanın bulguları yazılı olarak not edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden randevu alınarak belirlenen gün ve saatte veriler toplanmıştır. Elde edilen verilerin betimsel analizi yapılarak sayı, frekans ve yüzdelik (%) değerlerine ulaşılmıştır. Bulunan veriler temalandırılarak kategorize edilmiş ve araştırmanın bulgularına ulaşılmıştır. Bulguların alt problemlere yönelik verileri tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda kaynaştırma sınıflarında derse giren sosyal bilgiler öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi alma oranının düşük olduğu görülmüştür. Eğitim alınsa bile birçok öğretmen kaynaştırma sınıflarında kaynaştırma öğrencisine yönelik eğitim verme, materyal hazırlama sınıf kontrollü gibi alanlarda kendilerini yetersiz hissettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca kaynaştırma öğrencilerine BEP hazırlama ve uygun ölçme değerlendirme konularında eksiklerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, kaynaştırma eğitimi, kaynaştırma sınıfı.

ABSTRACT

EXAMINING THE DIFFICULTIES FACED BY SOCIAL STUDIES TEACHERS IN INCLUSIVE CLASSROOMS

The inclusion students in inclusive classes receive full-time inclusive education in the same class as their peers. This enables inclusion students to benefit from a peer-supported learning environment and facilitates their socialization. The aim of this study is to identify the difficulties encountered by social studies teachers in inclusive classes and to determine their opinions on inclusive education. The case study method, a qualitative research method, was employed in the research. The research sample consisted of 25 volunteer social studies teachers working in public and private schools in Karaman province and its districts during the 2023-2024 academic year. Most of the participating social studies teachers have over ten years of professional experience. Additionally, each teacher works with at least one inclusion student. The researcher collected data through semi-structured interview forms and a teacher information form prepared by the researcher and edited by an expert. The participating teachers were contacted to schedule appointments, and data were collected on the specified day and time. Descriptive analysis of the obtained data was conducted, and numerical, frequency, and percentage (%) values were reached. The findings were categorized by theming, and the research results were obtained. The data related to the sub-problems were tabulated and interpreted. As a result of the research, it was observed that social studies teachers entering inclusive classes have a low rate of receiving inclusive education. Even if they receive education, many teachers feel inadequate in areas such as providing education for inclusion students, preparing materials, and class management in inclusive classes. Additionally, deficiencies were identified in preparing Individualized Education Programs (IEPs) and appropriate assessment and evaluation for inclusion students.

Keywords: Social studies, Inclusive education, Inclusive class

TEŞEKKÜR

Tez alıőmamda bitmeyen sabrı ve desteği için danışman hocam sayın Prof. Dr. Hakan AKDAĞ' a, ders dneminde engin bilgileriyle rehber olan kıymetli hocalarım; Do. Dr. Tuba TOMBULLOĖLU, Doç. Dr. Fuat Serkan SAY, Doç. Dr. Mehmet GÜNGÖR, Dr. Tuęba PÜRSÜN' e teşekkür ediyorum.

Desteklerini esirgemeyen kıymetli arkadaőlarım Berkay Ömer ÜNAL' a, BOSTANCI ailesine, őerife ESKİ' ye, Mehmet ELYİĞİT' e, Raziye ÖRKİ EREN' e, Erva TÜFEKÇİ 'ye teőekkürü borç bilirim.

Uzun süren tez döneminde insanüstü desteği ile dayanağım ve çalışma gayretim olan değerli eőim őerife ORUÇ ile evlatlarım Ali Ömer ve Yusuf Emir'e varlıkları ve sevgileri için minnettarım. Sonsuz desteği için babam Hüseyin ORUÇ' a ve her zaman beni destekleyen ve bana güç veren merhume annem Emine ORUÇ' a çalıőmamı ithaf ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ONAY	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar DİZİNİ	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	viii
BÖLÜM 1 GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	2
1.3. Araştırma Problemi	2
1.4. Sayıtlılar	3
1.5. Sınırlılıklar	3
1.6. Tanımlar	3
BÖLÜM 2 ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR.....	4
2.1. Çalışmanın Kuramsal Temeli.....	4
2.1.1. Sosyal Bilgiler	4
2.1.2.Özel Eğitim	6
2.1.3. Kaynaştırma/Bütünleştirme.....	7
2.1.4. Kaynaştırma Türleri	13
2.1.4.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma.....	13
2.1.4.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma	14
2.1.4.3. Tersine Kaynaştırma.....	15
2.1.4.4. Destek Eğitim Odası.....	15
2.2. İlgili Çalışmalar	16
BÖLÜM 3 YÖNTEM	20
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	20
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu	20
3.3. Veri Toplama Araçları.....	23
3.3.1. Katılımcı Bilgi Formu	23
3.3.2. Görüşme Formu.....	23
3.4. Veri Toplama Süreci	24
3.5. Verilerin Analizi.....	25
3.6. Geçerlik ve Güvenirlik	26
BÖLÜM 4 BULGULAR.....	27
4.1. Birinci alt probleme yönelik bulgular ve yorumlar	27
4.2. İkinci alt probleme yönelik bulgular ve yorumlar	28
4.3. Üçüncü alt probleme yönelik bulgular ve yorumlar.....	30
4.4. Dördüncü alt probleme yönelik bulgular ve yorumlar	33
4.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumları	34
4.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumları	36
BÖLÜM 5 TARTIŞMA	38
BÖLÜM 6 SONUÇ VE ÖNERİLER.....	41
6.1.Öneriler.....	44
KAYNAKÇA	45
EKLER	49
EK-1 ETİK BEYANI.....	49

EK-2 ORIJİNALLIK RAPORU	50
EK-3 ÖZGEÇMİŞ.....	51
EK- 4 KATILIMCI BİLGİ FORMU	52
EK- 5 GÖRÜŞME FORMU	53

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyet dağılımı	21
Tablo 2 Mezun olunan okul	21
Tablo 3 Mezun olunan bölüm	22
Tablo 4 Meslekte geçirilen süre	22
Tablo 5 BEP biriminden destek alma durumu	22
Tablo 6 Bir eğitim yılında eğitim verilen kaynaştırma öğrenci sayısı	23
Tablo 7 Pilot uygulamaya öğretmenlerinin deografik bilgileri	24
Tablo 8 Kaynaştırma eğitimi alma durumu	26
Tablo 9 Kaynaştırma eğitime yönelik görüşler	26
Tablo 10 Sosyal bilgiler dersi işlenişi hakkında görüşler	27
Tablo 11 Sosyal bilgiler dersinin işlenişinin avantajları ve dezavantajları	29
Tablo 12 Kaynaştırma sınıflarında sosyal bilgiler dersinin işlenişinin avantajları	30
Tablo 13 Kaynaştırma sınıflarında sosyal bilgiler dersinin işlenişinin dezavantajları	31
Tablo 14 Sosyal bilgiler konularının özel eğitim ihtiyacı olan bireylere yönelik uygulamaları	32
Tablo 15 Okul içi yapılan etkinlikler	33
Tablo 16 Okul dışı yapılan etkinlikler	34
Tablo 17 Sosyal bilgiler dersinde kaynaştırma için öneriler	35

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

BEP: Bireyselleştirilmiş Öğretim Programı

ÖEHY: Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği

SBDÖP: Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

RAM: Rehberlik Araştırma Merkezi

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Sosyal bilgiler dersi, bireyin topluma uyum sağlaması açısından büyük önem arz etmektedir. Bu ders ile öğrenciye vatandaşlık bilinci, sosyal uyum becerileri, kendi çevresinden başlayarak dünyayı tanıması ve kültür aktarımının sağlanması gibi beceri ve davranışlar kazandırılır Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (SBDÖP, 2018). Bu beceri ve davranışların kazandırılmasında en büyük görev, sosyal bilgiler öğretmenlerine düşmektedir. Bireysel farklılıkların oldukça çeşitlendiği sınıflarda, eğitim faaliyetlerinin kapsamı da genişlemektedir. Bu gibi değişkenler, sınıf yönetiminden Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) hazırlamaya, BEP’li öğrenciye ayrı materyal ve sınav hazırlamaya kadar öğretmene ekstra planlama ve uygulama yükü getirir Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (ÖEHY,2018). Sosyal bilgiler dersi, diğer derslere nazaran bünyesinde çokça soyut kavram barındırır. Ders öğretmenleri, soyut kavramların öğretilmesinde zorluklar yaşayabilmektedirler. Bu zorlukların üstesinden gelebilmek için iyi bir planlama yapmak gerekmektedir. Çeşitli öğretim senaryoları geliştirerek, öğrencilerine soyut kavramları somutlaştırarak ya da daha anlamlı hale getirerek sunmak meslek etiği açısından önem arz etmektedir.

Kaynaştırma eğitimi özel eğitim kapsamında yer almaktadır. Bu eğitimi alan öğrenciler özel eğitim öğrencisi olarak değerlendirilir. Aral ve Gürsoy (2009) özel eğitim gerektiren bireyleri, ‘kişisel özellikleri ve eğitim yeterlikleri bakımından, yaşlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireyler’ olarak tanımlamaktadırlar. Sosyal bilgiler dersi ile özel gereksinimli bireylerin akademik ve toplumsal becerilerinin desteklenmesi ve geliştirilmesinin sağlanması mümkün hale gelmektedir. Akdağ (2014) sosyal bilgileri, ‘öğretim maksadıyla sosyal bilimlerden seçilmiş, basit düzeyde derlenmiş konular ve bilgilerin tümü’ olarak ifade etmiştir. Sosyal bilgiler dersi ile özel gereksinimli öğrencilerin topluma uyumu daha kolay bir şekilde sağlanır.

1.1. Problem Durumu

Kaynaştırma öğrencilerinin, gerekli tanılamaları aldıktan sonra akranları ile aynı eğitim kademesinde, aynı sınıflarda, kaynaştırma eğitimi ile öğrenimlerini sürdürmesi sağlanır. Saraç ve Çolak (2012) kaynaştırma öğrencilerinin sınıflarda fiziki olarak bulunduğunu dile getirmişlerdir. Kaynaştırma eğitimi ile bu öğrencilerin yaşlıları ile sosyal becerilerini geliştirmesinin yanında akademik becerilerinin de desteklenmesi hedeflenir. Sosyal bilgiler dersi de bu bakımdan köprü görevi görür. Kaynaştırma öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi

kapsamında, belirlenen kazanımlara ulaşmaları için gerekli eğitsel hazırlıkların belirlenmesi ve uygulanması gerekmektedir. Bu bağlamda, sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıflarda karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesi çalışmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

Çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim öğretim faaliyetlerini gerçekleştirirken ders kazanımlarının nasıl ele alındığı, öğretimsel faaliyetlerinde ne gibi sorunlarla karşılaştıkları ve bu sorunlara ne gibi çözüm ürettikleri tespit edilmek istenmiştir. Literatür incelendiğinde bu konuya eğilen çalışmalara rastlansa da nicelik yönünden az sayıdadır. Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın "Eğitimde kaybedilecek birey yoktur." vecizesinde kaynaştırma öğrencilerinin eğitimin bir parçası olduğu ve bu öğrencileri için her türlü planlama yapılmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu amaçla kaynaştırma öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde aldıkları eğitimin niteliğine ve öğretmen görüşlerine ulaşılmak istenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıflarda karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesidir. Sınıf yönetiminden eğitsel faaliyetlere kadar karşılaştıkları güçlüklerin neler olduğu belirlenmek istenmektedir. Ders içi hazırlanan materyaller ve etkinliklerin neler olduğu, öğretmenlerin derslerde ne gibi zorluklar yaşadığı ortaya çıkarılmak istenmiştir.

Eğitimde bireysel farklılıkların göz önüne alınmasıyla birlikte, her öğrencinin kendi hızına göre öğrenmesi ve öğrenci merkezli eğitim anlayışına geçilmesi, kaynaştırma eğitimi alan öğrenciler için imkân ve fırsat eşitliği olmuştur. Bu çalışma, kaynaştırma sınıfında derse giren sosyal bilgiler öğretmenlerinin karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesiyle, yapılacak çalışmalarda bu güçlüklerle çözümler geliştirilmesine yönelik yön verici bir nitelik taşıması beklenmektedir.

1.3. Araştırma Problemi

Bu çalışmanın problem cümlesi: Kaynaştırma sınıflarında derse giren sosyal bilgiler öğretmenlerinin karşılaştıkları güçlükler nelerdir? Buna göre alt problemler ise şunlardır:

Alt problemler

1-Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aldıkları kaynaştırma eğitimleri nasıldır?

2-Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma sınıflarında dersin işlenişi, dersin içeriği, etkinlikler, dersin değerlendirmesi ve sınıf yönetimi hakkında deneyimleri nasıldır?

3-Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma sınıflarında dersin işlenişine ilişkin avantaj ve dezavantajları nasıl değerlendirmektedir?

4-Sosyal bilgiler dersi konularının özel eğitim ihtiyacı olan bireylere yönelik uygulamaları nasıl yapılmaktadır?

5-Kaynaştırma sınıflarında yaptığınız okul içi ve dışı etkinliklerde ne gibi çalışmalar yapılmaktadır?

6-Sosyal Bilgiler dersi kapsamında kaynaştırma sınıflarında ders işleyişi hakkında belirtmek istediğiniz düşünce ve öneriler nelerdir?

1.4. Sayıtlar

1-Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, karşılaştıkları güçlükleri objektif olarak ifade ettikleri,

2-Uzman tarafından hazırlanan görüşme sorularının kaynaştırma eğitimine yönelik yapılan tüm uygulamaları ve görüşleri ortaya çıkaracak niteliği taşıdığı,

3-Çalışmada kullanılan ölçme araçlarının amaca uygun olduğu varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma;

1-2023-2024 eğitim-öğretim yılında,

2-Karaman ilinde özel ve resmi ortaokullarda kaynaştırma sınıflarında derse giren sosyal bilgiler öğretmenleri,

3-Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorulara verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Sosyal Bilgiler Öğretmeni: Üniversitelerin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünden mezun olan veya Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda Sosyal Bilgiler dersini okutan kişiyi ifade eder.

Kaynaştırma Sınıfı: Rehberlik ve Araştırma Merkezi tarafından yapılan inceleme ile hafif düzey zihin engeli veya mental geriliği bulunan öğrencilerin, normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte eğitim aldıkları sınıfı ifade eder.

Kaynaştırma Öğrencisi: Normal gelişim gösteren öğrencilerin eğitim gördüğü sınıflarda eğitim gören özel gereksinimli öğrencileri ifade eder.

BEP: Kaynaştırma öğrencileri için hazırlanan planları ifade eder.

BÖLÜM 2

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

2.1. Çalışmanın Kuramsal Temeli

Çalışmanın bu bölümünde sosyal bilgilerin ve özel eğitimin (kaynaştırma) tanımının yanı sıra sosyal bilgilerin, özel eğitimin ve kaynaştırma eğitiminin amaçlarından bahsedeceğiz.

2.1.1. Sosyal Bilgiler

Değişim ve gelişimin sürekliliği neticesinde ortaya çıkan farklılıklar ile insanlar bu durumlara adapte olmaya çalışmışlardır. Ateşin icadından yazının icadına, paranın kullanılmaya başlamasıyla ticaretin gelişmesine, yerleşik yaşam ve tarım uygulamalarına kadar birçok etken insanlık tarihine yön vermiştir. Savaşlar, doğal afetler gibi olumsuz etkenler de insanlığın değişim ve gelişimine katkı sağlamışlardır. İnsanın insanla ve insanın doğayla olan mücadelesi insanoğlunu sürekli gelişmeye zorlamıştır. Gelişebilenler güçlenerek yaşamlarını sürdürebilirken gelişemeyenler ise ya zor şartlarda yaşamlarını sürdürmüşlerdir ya da yok olmuşlardır. Geçmişten günümüze insanlığın değişimi ve gelişimi birçok disiplini ortaya çıkarmıştır. Bu disiplinleri bünyesinde barındıran sosyal bilgiler, MEB'e (2005a) göre, "Bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olmak amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir derstir." Doğanay'a (2002) göre, sosyal bilgiler, insanı ve insanın yaşamını konu alır. Bu bağlamda, maddi ve manevi her türlü kültür aktarımı sosyal bilgiler dersi ile gelecek nesillere aktarılmaktadır. "Sosyal Bilgiler, vatandaşlık yeterlikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir çalışma alanıdır." (NCSS, 1993). Kurtdede-Fidan (2016) sosyal bilgiler tanımını sosyolojinin kökeni olan "social" terimine dayandırmaktadırlar. İçinde insan olan, insanın eşya, çevre ve insanla kurduğu etkileşimlerin tümü sosyal bilgilerin konusunu teşkil eder.

Sosyal bilgiler dersi Akdağ (2014)'a göre etkin ve üretken vatandaş yetiştirmek, Tay (2018)'a göre etkili vatandaş yetiştirmek, Turan ve Ulusoy (2015)'a göre öğrencilerin içinde yaşadıkları toplum ve kültürü tanıırken diğer toplum ve kültürleri tanımasına yardım eden ders olarak ifade edilmektedir. Sosyal bilgiler dersi ile varılmak istenen nihai hedef iyi birer yurttaş; görev, sorumluluk ve ödevlerini yerine getiren vatandaşlar yetiştirmektir. Bu bakımdan sosyal bilgiler dersi büyük önem arz etmektedir.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları ve Temel İlkelerine uygun olarak şöyle ifade edilmektedir:

“Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

1. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri,

2. Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrayıp demokratik, laik, millî ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları,

3. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilmeleri,

4. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,

5. Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri,

6. Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları,

7. Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları,

8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavramaları,

9. Çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli ve saygın olduğuna inanmaları,

10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları,

11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,

12. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetmeleri,

13. Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri,

14. Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümünü için görüşler belirtmeleri,

15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçlerini ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenlemeleri,

16. Millî, manevi değerleri ile evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri,

17. Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri,

18. Özgür birer birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varması amaçlanmaktadır.”

SBDÖP ile öğrencilerin her yönüyle gelişmesini desteklemek ve bunları uygulamaya dökmek hedeflenmektedir. Kaynaştırma öğrencileri de eğitim bir parçası olduğu için sosyal bilgiler dersi kapsamında Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndan normal gelişim gösteren öğrenciler kadar yararlanmalıdır. Öğretim programları kaynaştırma öğrencileri için yeniden değerlendirilmelidir.

2.1.2.Özel Eğitim

Özel eğitim, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğine göre, “Bireysel özellikler ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitim” olarak ifade edilir (ÖEHY, 2018). Eripek (2007) özel eğitimin tanımını yaparken özel eğitime kimin ihtiyacı olduğunu, bu eğitim ile ne öğretileceği ve eğitimin nerede yapılacağı gibi sorulara cevap verilmesi gerektiğini belirtir. Özel eğitim, bir dizi eğitsel değerlendirme yapılarak özel gereksinimli öğrencilerin uygun ortamlarda eğitim almasının gerçekleştirilmesini içerir (Hallahan, Kauffman ve Pullen, 2012). Özel eğitim verilmesine karar verilen öğrenciler, devletin eğitim hakkı kapsamında hizmet sunduğu okullar aracılığıyla eğitim-öğretim faaliyetlerine devam ederler. 2018 yılında güncellenen Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde özel eğitim ile ilgili görev yapan öğretmenlerin görev ve sorumlulukları şu şekilde belirtilmiştir;

“(1) Öğretmenler; kendilerine verilen şubenin derslerini, programda belirtilen esaslara göre planlamak, okutmak, bunlarla ilgili uygulama ve deneyleri yapmak, ders dışında okulun eğitim, öğretim ve sosyal etkinliklerine katılmak ve bu konularda ilgili mevzuat hükümlerinde belirtilen görevleri yerine getirmekle yükümlüdürler.

(2) Öğretmenler bu görevlerinin yanında aşağıdaki görevleri de yürütürler:

a) BEP’in hazırlanmasında BEP geliştirme birimi ile iş birliği yapar.

b) BEP’li uygular ve değerlendirir.

c) Okuldaki aile eğitim çalışmalarına katılır, sınıftaki öğrencilerinin ailelerine yönelik aile eğitim çalışmalarını planlar ve yürütür.

ç) Öğrencilerin eğitim performansları doğrultusunda başka bir okula yönlendirilmesinde BEP geliştirme birimiyle iş birliği yapar.

d) Öğrencilerin özel gereksinimlerinden dolayı kullandığı kişisel cihaz ve aletlerin bakımı ve kontrolüne ilişkin tedbirleri alır.

e) Özel eğitim okulları ile özel eğitim sınıflarında grup eğitimi esastır. Ancak öğrencilerin eğitim performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda bire bir eğitim de yapar.

f) Sınıf öğretmenliğinin esas olduğu okullarda, alan öğretmenleri tarafından okutulan teorik ve uygulamalı derslerin işlenişine destek vermek üzere derslere katılır.

g) Bireysel gelişim raporu, eğitsel değerlendirme istek formunun düzenlenmesinde diğer öğretmenler ile iş birliği yapar.

ğ) Özel yetenekli öğrencilerin danışman rehber öğretmeni veya öğretmenleriyle iş birliği içinde gelişimini takip eder.

(3) Görev alanı ile ilgili müdürün vereceği diğer görevleri yapar”(ÖEHY,2018).

2.1.3. Kaynaştırma/Bütünleştirme

Özel gereksinimli bireyler gereksinimleri doğrultusunda farklı eğitim ortamlarında hizmet almaktadır. Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları da günümüzde kabul gören söz konusu eğitim hizmetlerindedir (Söğüt ve Deniz, 2018). Artık özel gereksinimli bireylerin toplumdaki uzaklaşması yönünde değil, toplumla iç içe olacak şekilde sosyalleşmelerinin sağlanması yönünde adımlar atılmaktadır (Girgin, 2019). Kaynaştırma eğitimi hafif düzey zihin engelli ya da akranlarından belli oranda bilişsel olarak gelişim geriliği gösteren öğrencilerin

akranları ile eğitim alması esasına dayanır. 1975 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde yürürlüğe giren Tüm Engelliler İçin Eğitim Yasası'nda bahsi geçen "en az kısıtlayıcı ortam" terimi, 1977-1978 öğretim yılında uygulamaya konulduğunda ilk kez kaynaştırma adını almıştır (Batu, 2015). Kaynaştırma eğitiminde amaç, özel gereksinimli çocukların toplumsal ve sosyal kabullerinin sağlanmasının yanında akran destekli eğitimin de sağlanmasıdır. Yazıcıoğlu (2019) özel gereksinimli bireylerin eğitim ortamlarının normal gelişim gösteren bireylerden farklı olmasının, özel gereksinimli bireylerin topluma uyum becerilerini zorlaştırması, insan haklarına aykırılık teşkil etmesi ve genel eğitim ile özel eğitim arasında çok büyük farklılıkların olmaması şeklinde düşüncelerin varlığını belirtmiştir. Bu düşüncelerden hareketle kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına yönelik fikirler ortaya çıkmıştır.

Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları, genel eğitim kurumlarında özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin, okulun eğitsel uygulamaları değiştirilmeden veya çok az değişiklik yapılarak eğitim alabilmelerini sağlamaktadır (Ayvaz Öztürk, 2020). Marin (2014) kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarını, doğal eğitim ortamlarında, gerekli düzenlemelerin gerçekleştirilerek normal gelişim gösteren ve özel gereksinimli bireylerin aynı eğitim ortamlarında eğitim-öğretim sürecinden faydalanmaları şeklinde ifade etmiştir. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin gereksinimleri doğrultusunda yetersizliği bulunmayan akranlarından ayrılmadan eğitim görmesi ve sınıfın doğal üyelerini oluşturması kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarının fikri temelini oluşturmuştur. Kaynaştırma uygulamaları öncelikle "kaynaştırma" kavramı ile anılırken günümüzde kullanılan tabir ise "bütünleştirme"dir. Bu kapsamda bütünleştirme kavramı okulun, toplumun özel gereksinimli bireye uyum sağlamasını hedeflemektedir (Arıkan, 2019).

Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yalnızca özel gereksinimli bireyin normal gelişim gösteren akranlarının bulunduğu eğitim ortamına yerleştirilmesiyle sınırlı değildir. Bu süreçte tüm öğrencilerin derslere, etkinliklere ve oyunlara katılımlarını sağlamak, onlara öğrenme fırsatı sunmak, özel gereksinimli birey hakkında diğer öğrencileri bilgilendirmek, sınıf ortamı ve derslerde düzenlemeler yapmak, ailelerle iş birliği gerçekleştirmek ve sunulacak destek hizmetleri belirlemek esastır (Kargın, 2004). Özel eğitim hizmetlerinin yalnızca özel gereksinimli bireye yönelik değil, topluma da yönelik olması bu düşüncüyü destekler niteliktedir. Batu ve Kırcaali İftar (2005) kaynaştırma uygulamalarını gerçekleştiren öğretmenlerde bazı niteliklerin bulunması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bunlar:

“1. Değerlendirme ve program geliştirme çalışmalarında ekip içinde yer almalı.

2. Kaynaştırma öğrencisinin yararlanabileceği şekilde öneriler geliştirmeli.

3. Kaynaştırma öğrencilerinin ailelerine danışmanlık yapmamalı ve onlarla etkileşim içinde olmalı.

4. Kaynaştırma uygulamalarına başlamadan önce sınıfı ve kaynaştırmaya alınan öğrenciyi hazırlamalıdır.

5. Kaynaştırma öğrencileri de dâhil olmak üzere sınıftaki tüm çocuklar için eşit eğitsel fırsatlar yaratmalı.

6. Kaynaştırmaya alınan öğrencinin eğitsel gereksinimlerini belirlemelidir.

7. Kaynaştırılan öğrenci için eğitsel amaç saptamalıdır.

8. Kaynaştırma öğrencileri için Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hazırlamalı.

9. Kaynaştırılan öğrenci için öğretimi kolaylaştırıcı ve destekleyici etkinliklerde bulunmalıdır.

10. Kaynaştırılan öğrencinin diğer öğrencilerle etkileşimini sağlamalıdır.”
(Aktaran Şekercioğlu, 2010).

ÖEHY’de (2018) kaynaştırma ve bütünleştirme kavramı birlikte kullanılmış olup özel gereksinimli her kademedeki bireyin Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu raporu eşliğinde, kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarından yaşlılarıyla birlikte tam zamanlı genel eğitim sınıflarında ve yarı zamanlı olarak özel eğitim sınıflarından faydalanabileceği belirtilmiştir. Sarı ve Pürsün (2016) kaynaştırma uygulamasında genel eğitim programı uygulanırken bütünleştirmede ise ders ve dersin ünitesi öğrencilerin ihtiyaçları yönelik düzenlenir. Ancak alan yazında ve günlük yaşamda her iki kavram da kullanılmaktadır. Kaynaştırma/bütünleştirme uygulaması, herhangi bir yetersizliği bulunan ya da özel yeteneklere sahip bireylerin normal gelişim gösteren bireylerle etkileşim içinde olmalarını sağlamaktadır. Söz konusu etkileşim sürecinde yalnızca özel gereksinimli bireylerin akranları değil, eğitim ortamındaki diğer personeller de bulunmaktadır. Bu personeller ve kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarındaki rol ve sorumlulukları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan ÖEHY’de (2000) madde 72’de şu şekilde ifade edilmiştir:

“a)Müdür; kaynaştırma uygulamaları için kurumda gerekli düzenlemeleri plânlar ve uygulanmasını sağlar, özel eğitim hizmetleri kurulu ile iş birliği yapar.

b)Gezerek özel eğitim görevi verilen öğretmen; bireyselleştirilmiş eğitim programlarını uygular, değerlendirir, gerektiğinde bireye, aileye, öğretmene ve kuruma bilgi verir.

c)Öğretmen; özel eğitim gerektiren öğrencilerin sınıf tarafından sosyal kabulü için önlemler alır, bireysel ve gelişim özelliklerini dikkate alarak değerlendirme yapar, programını bireyselleştirerek uygular. Bu çerçevede aileler, ilgili kurum ve kuruluşlar ile iş birliği içinde çalışır.

d)Rehber öğretmen-psikolojik danışman; kaynaştırma uygulaması kararı ile gelen öğrenciler için, uygun eğitim ortamının düzenlenmesinde ve uygulamada yer alan öğretmenlere, öğrencilerin gelişimlerini izleme ve aile eğitimi konularında rehberlik eder.

e)Aile; programın uygulanması sırasında çalışmalara etkin bir şekilde katılır, gerektiğinde eğitim araç-gereç desteği sağlayabilir.

f)Özel eğitim gerektiren birey; değerlendirme sonrasında çıkan eğitim önlemi ve yöneltme kararında isteğini belirtir.”

Yine aynı yönetmeliğin 68. maddesinde kaynaştırmanın ilkeleri şu şekilde belirtilmiştir:

“a)Özel eğitim gerektiren her bireyin akranları ile birlikte aynı kurumda eğitim görme hakkı vardır.

b)Hizmetler bireylerin yetersizliklerine göre değil, bireylerin eğitim gereksinimlerine göre plânlanır.

c)Hizmetler okul merkezli olur.

d)Karar verme süreci aile-okul-eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi dayanışmasına dayalı olarak gerçekleşir.

e)Bütün bireyler öğrenebilir ve öğretilebilir.

f)Kaynaştırma, bir program dâhilinde verilen bir özel eğitim uygulamasıdır.”(ÖEHY, 2000).

Bu ifadelerden özel eğitim ve genel eğitimin aslında aynı temel nitelikler üzerinde yapılandırıldığı anlaşılmaktadır. Eğitimin özünde öğrencinin en iyi şekilde eğitimden faydalanmasının hedeflendiği görülmektedir.

2006 yılında yayımlanan ÖEHY’de ise kaynaştırma uygulamalarında dikkate alınması gereken bazı hususları şu şekilde sıralamıştır:

“a) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, eğitimlerini öncelikle yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı kurumda sürdürmeleri sağlanır.

b) Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler kaynaştırma yoluyla eğitimlerini, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı sınıfta tam zamanlı sürdürebilecekleri gibi özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak da sürdürebilirler. Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları, öğrencilerin bazı derslere yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta ya da ders dışı etkinliklere birlikte katılmaları yoluyla yapılır.

c) Eğitim hizmetleri, bireylerin eğitim performansına ve öncelikli ihtiyaçlarına göre planlanır.

ç) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler, yetersizliği olmayan akranlarıyla aynı sınıfta eğitim görmeleri hâlinde kayıtlı buldukları okulda uygulanan eğitim programını; özel eğitim sınıflarında ise sınıfın türüne göre bu Yönetmeliğin 26 ncı ve 27 nci maddelerinde belirtilen eğitim programını takip ederler. Öğrencilerin takip ettikleri programlar temel alınarak eğitim performansı ve ihtiyaçları doğrultusunda BEP hazırlanır.

d) Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulaması yapılan okul ve kurumlarda, bu Yönetmeliğin 73 üncü maddesinde yer alan hükümler doğrultusunda BEP geliştirme birimi oluşturulur. e) Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları yapılan okul ve kurumlarda öğrencinin yetersizliğine uygun fiziksel, sosyal, psikolojik ortam düzenlemeleri yapılır. Bu okul ve kurumlarda öğrenciye verilen eğitim hizmetlerinin etkin bir biçimde yürütülebilmesi amacıyla özel araç-gereç ile eğitim materyalleri sağlanır ve destek eğitim odası açılır.

f) Kaynaştırma uygulamaları yapılan okul ve kurumlardaki personel, diğer öğrenciler ve onların aileleri özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin özellikleri hakkında okul idaresince yapılan planlama doğrultusunda RAM, BEP geliştirme birimindeki ilgili kişilerce bilgilendirilir.

g) Okul ve kurumlarda, kaynaştırma yoluyla eğitim alacak bireylerin bir sınıfa en fazla iki birey olacak şekilde eşit olarak dağılımı sağlanır.

ğ) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden bireylerin bulunduğu sınıflarda sınıf mevcutları; okul öncesi eğitim kurumlarında özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 10, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 20 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Diğer kademelerdeki eğitim kurumlarında ise sınıf mevcutları; özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 25, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 35 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir.

h) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin destek eğitim hizmeti almaları için gerekli düzenlemeler yapılır. Bu doğrultuda destek eğitim hizmetleri, sınıf içi yardım şeklinde olabileceği gibi destek eğitim odalarında da verilebilir.

ı) Özel eğitim okul ve kurumlarına devam eden öğrencilerin kaynaştırma uygulamaları kapsamında, yetersizliği olmayan akranlarının devam ettiği okul ve kurumlarda bazı derslere ve sosyal etkinliklere katılması için gerekli tedbirler alınır.

i) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin yetersizlik türü, eğitim performansı ve ihtiyacına göre; araç-gereç, eğitim materyalleri, öğretim yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirmede gerekli tedbirler alınarak düzenlemeler yapılır.

j) Kaynaştırma uygulamaları ilköğretim programlarını uygulayan özel eğitim okul ve kurumlarında; yetersizliği olmayan öğrencilerin, yetersizliği olan öğrencilerle aynı sınıfta eğitim görmeleri yoluyla ya da yetersizliği olmayan öğrenciler için bu okul ve kurumların bünyesinde ayrı sınıf açılması şeklinde de uygulanabilir.

k) Yetersizliği olmayan öğrenciler, istekleri doğrultusunda, çevrelerindeki özel eğitim okullarında açılacak sınıflara kayıt yaptırabilirler. Bu sınıfların mevcutları 5'i özel eğitime ihtiyacı olan birey olmak üzere okul öncesi eğitimde en fazla 14, ilköğretim ve ortaöğretimde 20, yaygın eğitimde 10 öğrenciden oluşur.”

Yasalarla kendilerine sunulacak hizmetlerin güvenceye alınması, özel gereksinimli bireylerin herhangi bir usulsüzlük durumunda hak iddia edebilmeleri açısından önem arz etmektedir. Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarında yer alan personeller içerisinde en büyük sorumluluğun öğretmenlere ait olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Öğretmenler, ders programları hazırlamakta, öğretim uygulamalarını gerçekleştirmekte, ortam düzenlemesini yapmakta ve ölçme-değerlendirme süreçlerini yürütmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere normal gelişim gösteren ve özel gereksinimli öğrencilerle iç içe olan asıl kişi öğretmendir. Bu kapsamda öğretmenlerle yapılacak olan iş birliği, kaynaştırma/bütünleştirme eğitimi sürecinin verimini artıracak ve öğretmen, öğrenci ve velilerin memnuniyet seviyesinde de gelişmelere yol açacaktır. Bu sayede kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarının hedeflenen başarıya ulaşabileceği ifade edilebilir. Yukarıda açıkça ifade edilen maddelerden kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarının gelişigüzel biçimde gerçekleştirilen uygulamalar olmadığı, birtakım ilkeleri içerisinde barındırdığı anlaşılmaktadır. Bu ilkelerden kısaca, tüm bireylerin eşit eğitim hakkına sahip olduğunun, özel gereksinimli bireylere yönelik çeşitli

düzenlemelerin yapılmasının gerekliliğinin, özel eğitim hizmetlerinin amaçlarının, erken eğitim hizmetlerinin, iş birliğinin, sevgi, saygı ve hoşgörünün öneminin altı bir kere daha çizilmiştir.

2.1.4. Kaynaştırma Türleri

2.1.4.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma

07.07.2018 tarihli 30471 sayılı resmi gazetede yayımlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 23. maddesinde tam zamanlı kaynaştırma uygulaması ve başarılarının değerlendirilmesi şu şekildedir:

“MADDE 23- (1) Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim hizmetlerinin sunulmasında aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Öğrenciler, kayıtlı buldukları okulda uygulanan eğitim programını takip ederler. Öğrencilerin takip ettikleri programlar temel alınarak BEP hazırlanır.

b) Ortaöğretimi tamamlayan öğrencilere akranlarına verilen diploma düzenlenir.

c) Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim yapılan okullarda özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için uygun ortam düzenlemeleri yapılır ve destek eğitim odası açılır.

ç) Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulaması yapılan okullarda özel eğitim ihtiyacı olan bireyler gelişim özellikleri de dikkate alınarak sınıflara eşit sayıda ve her bir şubede 2 öğrenciyi geçmeyecek şekilde yerleştirilir. Ancak bu sayı birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılan okullarda ihtiyaç doğrultusunda artırılabilir.

d) Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim yapılan özel eğitim okullarında sınıf mevcutları 5'i özel eğitim ihtiyacı olan birey olmak üzere okul öncesi eğitimde en fazla 14; diğer kademelerde 15 öğrenci olacak şekilde oluşturulur.

Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarında başarının değerlendirilmesi:

MADDE 24 - (1) Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesinde kayıtlı olduğu okulda uygulanan mevzuatın yanında aşağıdaki hususlar da dikkate alınır:

a) Öğrencilerin başarıları BEP'lerine göre değerlendirilir.

b) Tüm ölçme ve değerlendirme süreçlerinde öğrencilerin yetersizlik türü, gelişim özellikleri ve eğitim performansları doğrultusunda süre, ortam, yöntem, cihaz ve materyallerde düzenlemeler yapılarak gerekli tedbirler alınır.

c) Özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için merkezi sistem sınavlarında gerekli tedbirler alınır.

ç) İşitme yetersizliği, zihinsel yetersizliği veya otizmi olan öğrenciler, her tür ve kademedeki velinin yazılı talebi ve BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda yabancı dil dersinden muaf tutulabilirler. Bu öğrenciler merkezi sistem sınavlarında, yabancı dil dersi sınavından muaf tutulurlar. Öğrencilerin yabancı dil dersinden muaf olma durumu okul yönetimi tarafından e-Okul sistemine işlenir.

d) Görme yetersizliği olan öğrenciler için resim, şekil ve grafik içeren sorular kabartma olarak, betimlenerek veya bu soruların yerine eş değer sorular hazırlanarak değerlendirme yapılır.

e) Motor becerilerde yetersizliği olan öğrenciler velinin yazılı talebi doğrultusunda motor beceri gerektiren derslerin uygulamalı bölümlerinden muaf tutulurlar.

f) Öğrencilere, velinin yazılı talebi ve BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda ilkokulda bir defaya mahsus olmak üzere sınıf tekrarı yaptırılabilir.” (ÖEHY, 2018).

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin kaydı normal sınıftadır; öğrenci tam gün boyunca normal sınıfta eğitim almaktadır (Battal, 2007). Kaynaştırma öğrencisi olarak ifade edilen bu öğrencilerin başarıları yönetmelikle belirtilen hususlar doğrultusunda değerlendirilir.

2.1.4.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma

18.01.2000 tarihli 23937 sayılı resmi gazetede yayımlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 71. Maddesinde yarı zamanlı kaynaştırma uygulaması şu şekildedir:

“Madde 71- Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları:

a) Kaynaştırma uygulaması yapılan sınıflara veya özel eğitim sınıflarına devam eden öğrencilerin; özel eğitim/kaynaştırma uygulaması yapılan sınıfların etkinliklerine katılması, kaynak oda, rehberlik ve araştırma merkezi ile özel eğitim kurumundan destek eğitimi alması için gerekli düzenlemeler yapılır.

b) Özel eğitim okulunda kaydı olan bazı öğrencilerin kaynaştırma uygulaması yapılan sınıfların etkinliklerine katılması için gerekli önlemler alınır.

c) Personeli ve fiziksel koşulları uygun olan özel eğitim okullarında, çevredeki diğer öğrencilerin de hazırlanan program çerçevesinde her türlü eğitim ortamından faydalanmaları sağlanır.

d) Birden fazla yetersizliği olan öğrencilerin; özel eğitim okullarında gündüzlü olarak açılan özel eğitim sınıflarında; özel araç-gereç, eğitim materyali kullanılarak, gelişimsel öğretim programlarının bireyselleştirilerek uygulanması ve sosyal bütünleşmenin sağlanması için gerekli önlemler alınır. Bu sınıfların mevcudu en fazla altı öğrenciden oluşur, sınıfta iki öğretmen görevlendirilir. Bu öğrencilerin değerlendirilmesinde, bireyselleştirilmiş eğitim programlarında belirlenen amaçların gerçekleştirilmesi esas alınır.” ÖEHY (2000).

2.1.4.3. Tersine Kaynaştırma

31.05.2006 tarihli 26184 sayılı resmi gazetede yayımlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 23. maddesinde tersine kaynaştırma eğitimi şu şekildedir:

“Kaynaştırma uygulamaları ilköğretim programlarını uygulayan özel eğitim okul ve kurumlarında; yetersizliği olmayan öğrencilerin, yetersizliği olan öğrencilerle aynı sınıfta eğitim görmeleri yoluyla ya da yetersizliği olmayan öğrenciler için bu okul ve kurumların bünyesinde ayrı sınıf açılması şeklinde de uygulanabilir.” (ÖEHY,2006). Uygulamada çok kullanılsa da özellikle okul öncesi okullarda kullanılmaktadır.

2.1.4.4. Destek Eğitim Odası

07.07.2018 tarihli 30471 sayılı resmi gazetede yayımlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 25. maddesinde destek odası eğitimi şu şekildedir:

MADDE 25 – (1) Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kademesinde eğitim veren okullarda tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerini sürdüren öğrenciler için il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulunun teklifi doğrultusunda il veya ilçe milli eğitim müdürlüklerince destek eğitim odası açılır. Destek eğitim odasında eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

“a) Eğitim alacak öğrenciler, bu öğrencilere okutulacak dersler ile öğrencilerin alacağı haftalık ders saati BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda belirlenir. Bu planlama haftalık toplam ders saatinin %40'ını aşmayacak şekilde yapılır.

b) Destek eğitim odasında görev alacak öğretmenlerin çalışma programları okul yönetiminde yapılır.

c) Destek eğitim alacak öğrenci sayısına göre okullarda birden fazla destek eğitim odası açılabilir.

ç) Destek eğitim odasında öğrencilerin eğitim performansları dikkate alınarak bire bir eğitim yapılır. Ancak, BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda gerektiğinde eğitim performansı aynı seviyede olan öğrencilerle bire bir eğitimin yanında en fazla 3 öğrencinin bir arada eğitim alacağı grup eğitimi de yapılabilir.

d) Destek eğitim BEP geliştirme biriminin planlaması doğrultusunda okulun ders saatleri içinde veya dışında ihtiyaç halinde hafta sonu da planlanabilir. Öğrenciye ders saatleri içinde eğitim verilecekse destek eğitim alması planlanan dersin saatinde o derse ilişkin eğitim verilir.

e) Özel yetenekli öğrencilerin yetenek alanları doğrultusunda takip ettikleri dersler destek eğitim odasında zenginleştirme ve hızlandırma yoluyla farklılaştırılarak verilir. Bu programlar öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarında uygulanan eğitim programı ile bütünlük oluşturacak şekilde plânlanır ve yürütülür.

f) Destek eğitim odasında; öğrencilerin eğitim ihtiyaçları takip ettikleri eğitim programı ve öğrencilerin kayıtlı oldukları kademe esas alınarak özel eğitim öğretmenleri, okul öncesi öğretmenleri, sınıf ve diğer alan öğretmenleri okul yönetiminin teklifi doğrultusunda il veya ilçe millî eğitim müdürlüklerince görevlendirilir.

g) İlkokul ve ortaokullardaki destek eğitim odalarında özel yetenekli öğrencilere eğitim vermek üzere üst kademelerde görev yapan alan öğretmenleri de görevlendirilebilir.

ğ) Okul müdürü ve müdür yardımcıları destek eğitim odalarında görevlendirilmez.”

2.2. İlgili Çalışmalar

Şekercioğlu (2010) çalışmasında, II. kademe branş öğretmenlerinin kaynaştırma sınıflarında karşılaştıkları güçlükleri incelemiştir. Araştırmasının sonucunda kaynaştırma uygulamalarında bilgi eksikleri olduğu ve öğretmenlerin bu eğitimde yardıma ihtiyaçlarının olduklarını tespit etmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik olumsuz görüşlerinin olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Blecker ve Boakes (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğretmenlerin kapsayıcı eğitimi uygulamaları için gerekli eğilim, bilgi ve becerilerini sergileme durumlarını incelemiştir. Katılımcıların birçoğunun kaynaştırma uygulamalarında kullanacakları metotlar hakkında fikir birliğinin olmadığını ifade etmişlerdir.

Demirezen ve Akhan (2016) yaptıkları çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik düşüncelerini bulmayı hedeflemiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminin önemli bir husus olduğunu buna rağmen personel eğitimlerinin yetersiz olduğu ifade etmişlerdir.

Yaylacı ve Aksoy (2016) çalışmalarında kaynaştırma eğitimi bakımından sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilgi ve beceri düzeyleri yönünden yeterli olma durumları incelenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi ile ilgili donanım olarak(dersi planlama ve düzenleme) kendilerinin yeterli düzeyde bilgiye ve beceriye vakıf oldukları sonucuna varmışlardır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminin sürdürülmesini destekledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Görmez (2016) tarafından yapılan çalışmada özel gereksinimi bulunan öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde sergiledikleri performans seviyeleri incelemiştir. Çalışmada özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin sosyal bilgiler dersi kapsamında üç kategoriye ayırmıştır. Birinci kategoride öğretim sırasında herhangi bir kazanımı edinemeyenler ve dönüt alınamayanlar, ikinci kategoride bol tekrar ve öğrenci ile yoğun ilgilenildiğinde dönüt veren öğrenciler, üçüncü kategoride ise basit düzey olan kavramları anlayabilen ancak zor ve karmaşık kavramları anlamakta güçlük çeken öğrencilerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sarılarhamamı ve Demirkaya (2021) çalışmalarında sosyal bilgiler dersinin öneminin özel gereksinimli öğrenciler açısından incelemiştir. Özel gereksinimli çocukların eğitiminde sosyal bilgiler dersi için şu sonuçlara ulaşılmıştır:

a) Çalışmaya katılanların büyük bir kısmı, öğrencilerin soyut kavramları idrak etmekte zorluklar yaşadığı.

b) Katılımcılar özel gereksinimli öğrencilere yönelik hazırlanan plan ve programların, eğitiminin niteliğini ve verimliliğini arttıracığı,

c) Sosyal bilgiler dersinin kazanımlarında günlük bilgilere yer verildiğinden öğrencinin gündelik yaşama uyum sağlamada kolaylık yaşayacağını.

d) Konuların detaylı ve uzun olmasının öğrencinin bilgiyi edinmesinin önündeki büyük engel olduğu.

e) Katılımcı olan öğretmenlerin üzerinde durduğu başka bir konu ise ailelerin sürece aktif katılmaları halinde öğrenci gelişiminde gözle görülebilir ilerlemenin olduğuna dikkat çekmektedir sonucuna ulaşılmıştır.

Orhan (2010) çalışmasında, kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin kaynaştırmaya yönelik görüşlerini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda normal gelişim gösteren öğrenciler ile özel gereksinimli öğrencilerin problem davranış ve sosyal becerileri arasında anlamlı bir farkın olduğunu tespit etmiştir. Kaynaştırma sınıfında derse giren öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik düşüncelerinin olumsuz olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Slavica (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada kaynaştırma eğitimi veren öğretmenlerin bu eğitim hakkındaki tutumlarını incelemiştir. Katılımcılar kendilerini kaynaştırma eğitimlerini yürütebilecek kadar donanımlı ve hazır hissetmedikleri; ayrıca okul aile işbirliğinde yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Vural (2008) çalışmasında, kaynaştırma sınıfında eğitim öğretim faaliyeti gerçekleştiren öğretmenlerin öğretim uyarlamalarına yönelik yaptıkları çalışmaları belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; kaynaştırma sınıfı öğretmenleri öğretimsel uyarlamalarda basitleştirme çalışmalarına, öğrenci seviyelerine uygun hedefler belirledikleri ancak belli bir plan doğrultusunda yapmadıkları ortaya çıkmıştır.

Ateş (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz yeterliliklerini kaynaştırma eğitimi açısından incelemiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında çalışma grubunun kendileri ile ilgili yeterlilik düzeylerini orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Lalvani (2012) çalışmasında öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi hususundaki algılarını ele almıştır. Katılımcıların büyük bir bölümü kaynaştırma uygulamalarını desteklediklerini ve bu uygulamaların faydalı olduğunu ifade etmelerine karşın kaynaştırma uygulamalarının kullanışlı olmadığı düşüncesi ve kaynaştırma uygulamalarına yönelik zıt düşünceler ve algılar olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Kanat (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, kaynaştırma öğrencisi olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin uyguladıkları eğitim öğretim içeriklerine yönelik görüş ve önerilerini belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğretmenlerin okul yöneticilerinden, programdan ve uzmanlardan beklentileri olduğu ve kaynaştırma eğitimi hakkında desteklenmeleri gerektiği görüşünü elde etmiştir.

Üstünoğlu (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin öğretimsel faaliyetlerinin bireyselleştirilmesi, düzenlenmesi ve uyarlanmasının vasıflarının sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine yönelik belirmesi amaçlanmıştır.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin öğrenme güçlüğü olan öğrenciler için uygun plan yapmadıkları, öğrencilere yönelik içerik geliştirmedikleri ve makul değerlendirme işlemi yapmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Tekintangaç (2015) tarafından yapılan çalışmada, özel eğitim sınıflarında eğitim öğretim faaliyetleri sürdüren öğretmenlerin hangi yöntemleri kullandığını ve bu yöntemlerin neden kullanıldığını araştırmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullandığı yöntemlerin anlatım, soru,-cevap, tartışma, rol oynama ve drama, gösteri gibi yöntemler olduğu sonucuna ulaşmıştır. Diğer bir önemli sonuç ise sosyal bilgiler dersinin özel eğitim öğrencileri için önemli olduğu ve uygun materyallerin öğretmenlere temin edilmesinin gerekliliği sonucunun elde edilmesidir.

Thorpe ve Azam (2010) tarafından yapılan çalışmada kaynaştırma eğitimi politikalarının okul iklimine yansımalarını incelemiştir. Öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarını desteklediklerini ve bu uygulamaların faydalı olduğunu sonucuna ulaşmıştır.

Yıldırım (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, kaynaştırma eğitiminde sosyal bilgiler öğretmenlerinin yeterlilik düzeyini bulmayı amaçlamıştır. Çalışmasının sonucunda katılımcıların kaynaştırma eğitimlerine yönelik olumlu tutum sergiledikleri, buna karşın kendilerini kaynaştırma alanında yeterli görmedikleri sonucuna ulaşmıştır.

Güleryüz (2009) çalışmasında, kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin akranlarıyla arkadaşlık bağı kurmakta zorlandıkları veya kuramadıklarını bu sebeple arkadaşları tarafından dışlandıklarını hatta normal gelişim gösteren öğrenciler tarafından şiddet gördüklerini belirtmiştir.

Berry (2011) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin perspektiflerine yönelik durumları incelemiştir. Öğretmenlerin almış oldukları öğretmenlik uygulamalarının kaynaştırma durumlarına uyum sağlama konusunda yeterli düzeyde olmadıklarını belirtmiştir.

Literatürdeki çalışmalardan hareketle çalışmamızı yaptığımız türden bir araştırmanın yapılmadığı görülmüştür.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada, kaynaştırma sınıflarında derslere giren sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine, sosyal bilgiler dersi kazanımlarının öğretilmesinde ve sınıf yönetimi konusunda karşılaştıkları güçlükleri belirlemek ve bu güçlüklerle çözüm önerileri getirmek amacıyla öğretmenlerin deneyimlerinden yararlanmak üzere nitel araştırma desenlerinden olan olgu bilim bu çalışmanın araştırma yöntemi olarak belirlenmiştir. Olgubilim, olgu, olay ve durumların varlığını tetkik etme, tanımlama ve bireylerin algılarını inceleme yaklaşımı olarak ifade edilmektedir (Yanık, 2015). Olgular günlük yaşamda karşımıza çıkar ve bu olgulara aşinalığımız vardır. “ *Ancak bu tanışıklık, olguları tam olarak anladığımız anlamına gelmez. Bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim uygun bir araştırma zemini oluşturur.*” (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Çalışmada veri toplamak amacıyla görüşme yöntemi kullanılmış olup veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Tanrıoğen (2014) görüşme tekniğini, görüşme yapılan kişilerin bakış açılarını ortaya çıkararak duygu ve düşüncelerini anlamak ve buna bağlı olarak da daha derinlemesine bilgi edinmek olarak ifade etmektedir.

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, nitel araştırma deseni bünyesinde bulunan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Nitel araştırma içerisinde kullanılan bu ölçüt örnekleme yöntemindeki asıl amaç önceden belirlenmiş bir dizi ölçütün karşılığı olan bütün durumların işe koşulmasıdır. Ölçüt örnekleme yöntemindeki amaç, önceden seçilmiş birçok ölçüte cevap veren durumların çalışması olarak ifade edilir (Büyüköztürk, 2008; Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Çalışma grubunun seçimindeki ölçütler:

- Karaman ilinde sosyal bilgiler öğretmeni olarak görev yapmak,
- Öğretim yapılan sınıflarda kaynaştırma öğrencisinin yer alıyor olması.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetleri ilişkin veriler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kadın	9	36
Erkek	16	64
TOPLAM	25	100

Tablo 1'e göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin 9'u kadın, 16'sı erkektir. Kadınlar çalışmanın %36'sını oluştururken, erkekler çalışmanın %64'ünü oluşturmuştur.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları okul Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2 Mezun olunan okul

Üniversite	Mezun olan	%
Selçuk Üniversitesi	6	24
Niğde Üniversitesi	5	20
Afyon Kocatepe Üniversitesi	2	8
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	2	8
Balıkesir Üniversitesi	1	4
Sakarya Üniversitesi	1	4
Süleyman Demirel Üniversitesi	1	4
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1	4
Atatürk üniversitesi	1	4
Mimar Sinan Üniversitesi	1	4
Celal Bayar Üniversitesi	1	4
Dicle Üniversitesi	1	4
Ankara Üniversitesi	1	4
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	4

Tablo 2'ye göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun olduğu üniversiteler incelendiğinde 14 farklı üniversitenin olduğu görülmüştür. Bunlar; Selçuk Üniversitesi 6, Niğde Üniversitesi 5, Afyon Kocatepe Üniversitesi 2, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi 2, Balıkesir Üniversitesi 1, Sakarya Üniversitesi 1, Süleyman Demirel Üniversitesi 1, Karadeniz

Teknik Üniversitesi 1, Atatürk Üniversitesi 1, Mimar Sinan Üniversitesi 1, Celal Bayar Üniversitesi 1, Dicle Üniversitesi 1 ve Ankara Üniversitesi 1 oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları bölüm Tablo' te verilmiştir.

Tablo 3 *Mezun olunan bölüm*

Bölüm	n	%
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	21	84
Tarih Öğretmenliği	2	8
Sınıf Öğretmenliği	1	4
Coğrafya Öğretmenliği	1	4
TOPLAM	25	100

Tablo 3'e göre, sosyal bilgiler öğretmenlerinin üniversitelerden mezun oldukları bölümler verilmiştir. Katılımcıların 21' i sosyal bilgiler öğretmenliği, 2'si tarih öğretmenliği, 1' er tanede sınıf öğretmenliği ve coğrafya öğretmenliği mezunu olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu (%84) sosyal bilgiler öğretmenliği programından mezun olmuştur.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin meslekte geçirdikleri süreler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4 *Meslekte geçirilen süre*

Yıl	n	%
0-5	1	4
6-10	1	4
11-15	8	32
16-20	2	8
21-25	12	48
25 +	1	4
TOPLAM	25	100

Tablo 4'e göre, katılımcıların % 92'si meslekte on yıldan uzun süredir görev yapmaktadırlar.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin BEP biriminden destek alma durumları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5 *BEP biriminden destek alma durumu*

Durum	n	%
Aldım	15	60

Almadım	10	40
TOPLAM	25	100

Tablo 5' e göre katılımcıların % 60' ı BEP geliştirme biriminden destek almış, % 40' ı ise herhangi bir destek almamıştır.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin bir eğitim yılında eğitim verdikleri kaynaştırma öğrenci sayısı Tablo 6' da verilmiştir.

Tablo 6 Bir eğitim yılında eğitim verilen kaynaştırma öğrenci sayısı

Öğrenci	f	%
1-5	7	28
6-10	15	60
11-15	2	8
16 +	1	4
TOPLAM	25	100

Tablo 6'ya göre, % 28'i 1-5 öğrenci ile % 60'ı 6-10 öğrenci ile % 8'i 11-15 öğrenci ile, %4' ü ise 16 ve daha fazla öğrenciyle eğitim-öğretim faaliyeti gerçekleştirmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları olarak “Katılımcı Bilgi Formu” ve “Görüşme Formu” kullanılmıştır.

3.3.1. Katılımcı Bilgi Formu

Katılımcı bilgi formunda sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerine ait demografik özellikleri içeren maddeler bulunmaktadır. Bu formda katılımcıların; cinsiyet, mezun olunan okul, mezun olunan bölüm, meslekte geçirilen süre, kaynaştırma eğitimi alıp almadıkları, BEP geliştirme biriminden destek alıp almadıkları ve bir eğitim yılında çalıştıkları kaynaştırma öğrenci sayıları yer almaktadır(EK-4).

3.3.2. Görüşme Formu

Araştırmada uzman tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır(EK-5). Yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanmanın faydası ise araştırma konusuna yeni ve geniş bakış açısı geliştirmesi yönünden çalışmaya olumlu katkı sağlamasıdır (Merriam ve Tisdell, 2015).

Araştırmanın görüşme formu soruları şu şekildedir:

1-Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları eğitimi aldınız mı? Bu eğitim hakkında lütfen görüşlerinizi yazınız.

2-Kaynaştırma sınıflarında sosyal bilgiler dersi işleniş hakkında lütfen görüşlerinizi yazınız. (İçerik, Etkinlik, Ders İşleniş, Değerlendirme vb. her konuda)

3-Kaynaştırma sınıflarında sosyal bilgiler dersi işlenişinin avantaj ve dezavantajları hakkında lütfen görüşlerinizi yazınız.

4-Sosyal bilgiler dersi konuların özel eğitim ihtiyacı olan bireylere yönelik uygulamaları hakkında lütfen görüşlerinizi yazınız.

5Kaynaştırma sınıflarında yaptığınız okul içi ve dışı etkinlikler hakkında lütfen görüşlerinizi yazınız.

6-Sosyal Bilgiler dersi kapsamında kaynaştırma sınıflarında ders işleyiş hakkında belirteceğiniz diğer öneriler vb. her türlü görüşlerinizi lütfen yazınız.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma verileri görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Anagün (2013) görüşme yöntemini, yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmamış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme ve odak grup görüşmesi olmak üzere dört alt başlık altında ifade etmiştir. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu ve bilgi formu kullanılmıştır.

Araştırmacı tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu uzman tarafından geliştirilmiş ve Karaman ili ve ilçelerinde görev yapan 5 gönüllü sosyal bilgiler öğretmenine uygulanarak ön çalışma yapılmıştır. Belirlenen öğretmenlerden uygun oldukları gün ve saate randevu alınmıştır. Araştırmanın amacı ve kapsamı öğretmenlere belirtilmiştir. Görüşme verileri yazılı olarak kaydedilmiştir. Görüşme sonunda uzman görüşleri doğrultusunda görüşme formunun kullanılmasının uygun olduğuna karar verilmiştir.

Pilot uygulama öğretmenleri (PUÖ) ile yapılan sosyal bilgiler öğretmenlerine ait demografik bilgiler Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7 Pilot uygulama öğretmeni demografik bilgileri

ÖĞRETMEN	CİNSİYET	MEZUNİYET	BÖLÜM	DENEYİM	EĞİTİM ALMA	DESTEK ALMA	ÖĞRENCİ SAYISI
PUÖ1	E	Selçuk Üniversitesi	Sosyal Bilgiler	9	Hayır	Hayır	3
PUÖ2	E	Celal Bayar Üniversitesi	Sosyal Bilgiler	4	Hayır	Hayır	4
PUÖ3	E	Adnan Menderes Üniversitesi	Sosyal Bilgiler	9	Hayır	Hayır	1

PUÖ4	E	Kastamonu Üniversitesi	Sosyal Bilgiler	8	Hayır	Hayır	3
PUÖ5	E	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Sosyal Bilgiler	10	Hayır	Hayır	2

Tablo 7'ye göre pilot uygulamaya yapılan öğretmenler kaynaştırma eğitimi ve BEP biriminden destek almamıştır. Çoğunluğu mesleki tecrübeye sahiptir. Her öğretmenin en az bir kaynaştırma öğrencisi bulunmaktadır. Farklı üniversitelerden mezun olan öğretmenlerin hepsi erkektir.

Veri toplama süreci için gerekli izinler alındıktan sonra katılımcılardan randevu alınarak belirlenen tarihlerde görüşme sağlanmıştır. Görüşmeler 15-25 dakika arasında sürmüştür. Katılımcıların verdikleri cevapların araştırma dışında kullanılmayacağı açık bir şekilde ifade edilmiştir.

Araştırma verilerinin toplanması sürecinde izlenen basamaklar:

Aşama 1. Alan yazın taraması detaylı bir şekilde taranmıştır.

Aşama 2. Verilerin toplanmasına yönelik altı (6) soru belirlenmiştir.

Aşama 3. Görüşme formundaki sorulara hiçbir müdahale edilmeden objektif bir çalışma ortamı sağlanmıştır.

Aşama 4. Veriler yazılı olarak kaydedilmiştir.

Araştırmacı görüşmelerin tamamını yüz yüze gerçekleştirmiştir. Görüşme esnasında katılımcıların kendilerini rahat ifade edebilecekleri ortamların (okul içinde boş bir sınıf ya da idarecilerin odalarında, idareciler olmadan) seçilmesine özen gösterilmiştir. Her görüşme öncesinde verilerin paylaşılmayacağı ve sorulara diledikleri gibi cevap verebilecekleri katılımcılara ifade edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Bu yöntemin araştırmayı yapana sağladığı katkı önceden hazırlanmış olması nedeniyle görüşme protokolüne göre uygulanıp sistematik ve karşılaştırabilir bilgiye uygun olmasıdır(Yıldırım ve Şimşek, 2021). Görüşmeler betimsel istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada katılımcılar tarafından ifade edilen cümlelerden doğrudan alıntılar yapılarak çalışmada bu alıntılara yer verilmiştir. Betimsel analiz ile verilen cevaplar birbirleri ile ilişkilendirilerek çalışmanın iç geçerliğinin de artırılması sağlanmıştır.

Araştırma verileri bir araya getirilerek amacı dışında bulunan ifadeler araştırma bulgularına dâhil edilmemiştir. Bilgilerin düzenlenmesinden sonra temalar oluşturulmuştur.

Araştırmanın temaları alt problemlerin altında ilgili alt problem ile bulgular bölümünde verilmiştir. Araştırma bulguları tümevarım yöntemi göz önünde bulundurularak yorumlanmıştır.

Araştırma bulguları temaların tablolaştırılmasıyla bulgular kısmında detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

3.6. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırma yönteminin nitel araştırma olması sebebiyle veriler ayrıntılı analiz etme ve ayrıntılı alıntılar yapılarak geçerliliğin ve güvenirliliği sağlanması hedeflenmiştir. Bulgular bölümünde temalar tablolaştırılmış ve alıntılar ile bağdaştırılarak yorumlanmıştır. Yıldırım (2010), nitel araştırmanın özgün olabilmesi için geçerli ve güvenilir olmasıyla mümkün olacağını ifade etmiştir. Yapılan nitel araştırmalarda geçerlik kullanılan ölçme aracının ölçmeyi hedeflediği olguyu doğru bir biçimde ölçmesiyle ilişkiliyken, güvenirlilik ise sonuçların inandırıcılığı yönünden önem taşımaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

BÖLÜM 4

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde kaynaştırma sınıflarında derse giren sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretimsel faaliyetleri nasıl gerçekleştirdikleri ve ne gibi zorluklar yaşadıklarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan 25 sosyal bilgiler öğretmeninden elde edilen veriler temalaştırılarak sayı, frekans ve yüzdelik olarak tablo halinde verilmiş ve bu tablolar yorumlanmıştır.

4.1. Birinci alt probleme yönelik bulgular ve yorumlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi alma durumları ve kaynaştırma eğitimi ile ilgili görüşlerini belirlemek için “Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları eğitimi aldınız mı? Bu eğitim hakkında lütfen görüşlerinizi yazınız.” ifadesine verdikleri cevapların temaları Tablo 8’ de verilmiştir.

Tablo 8 *Kaynaştırma eğitimi alma durumu*

Durum	n	%
Aldım	10	40
Almadım	15	60
TOPLAM	25	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerden %40’ı kaynaştırma eğitimi aldığı görülürken, %60’ının kaynaştırma eğitimi almadığı görülmüştür.

Kaynaştırma eğitimine yönelik görüşler Tablo 9’ da verilmiştir.

Tablo 9 *Kaynaştırma eğitime yönelik görüşler*

Temalar	f	%
Faydalı	7	35
Gerekli	4	20
Yetersiz	3	15
Bilgi eksikliği	3	15
Başarı	2	10
Uygulama	2	10
TOPLAM	20	100

Tablo 9’ a göre, katılımcılarından yedi (%35) öğretmen kaynaştırma eğitiminin faydalı olduğunu, dört (%20) öğretmen gerekli olduğunu, üç (%15) öğretmen eğitimlerin yetersiz

olduğunu, üç (%15) öğretmen bilgi eksikliklerinin olduğunu, iki (%10) öğretmen başarı odaklı olduğunu, iki (%10) öğretmen de uygulama yapılmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çoğunluğu (11:%55) kaynaştırma eğitimi alınması ile ilgili faydalı ve gerekli gibi olumlu yönlerini belirtirken, geri kalan öğretmenler (9:%45) ise eğitim hakkında olumlu olmayan ifadeler kullanmışlardır. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik görüşlerinin bazıları şöyledir:

(Ö1) *“Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına yönelik eğitim almıştım ama özel gereksinimli öğrencilere yönelik BEP planı hazırlama konusunda hala bilgi eksiklerim olduğunu düşünüyorum.”*

(Ö2) *“Eğitim aldım. Çok yararlı olduğunu düşünmüyorum. Kaynaştırma eğitimi alınırken bizzat eğitimin içinde olup uygulama aşamalarının tek tek yaparak yaşayarak öğrenilmesi gerektiğini düşünüyorum.”*

(Ö8) *“Hayır bu eğitimi almadım. Bireyselleştirilmiş eğitim programlarıyla engelli ve normal çocukların eğitsel ve sosyal açıdan bütünleşmelerini sağladığını düşünüyorum. Eğitim öğretim yılı içerisinde kaynaştırma ihtiyacı olan bir veya daha fazla öğrenciyle karşı karşıya kaldığımız düşünürsek bu öğrencilerin diğer öğrencilerle hem eğitsel hem de zihinsel açıdan uyum sağlayabilmeleri için gerekli olduğunu düşünüyorum.”*

(Ö10) *“Evet. Yeterli bir eğitim değildi devamlı güncellenmesi gerekiyor.”*

(Ö21) *“Kaynaştırma eğitimi almadım. Kaynaştırma öğrencilerine daha fazla katkı sunabilmek için bu eğitimin gerekli olduğunu düşünüyorum.”*

Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimlerini alma durumları incelendiğinde bu eğitimin faydalı ve gerekli olduğu buna rağmen eğitimin yetersiz olduğu ifade edilmiştir. Bilgi eksikliği uygulamada bazı aksaklıklar ortaya çıkarmıştır. Uygulamadaki eksiklikler kazanımların başarı düzeyini etkilemektedir. Kaynaştırma eğitiminin niteliğini ve işlevselliğini arttırarak öğrencilerin dersten etkin şekilde yararlanması sağlanabilir.

4.2. İkinci alt probleme yönelik bulgular ve yorumlar

Katılımcıların ‘‘Kaynaştırma sınıflarında sosyal bilgiler dersi işlenişi hakkında lütfen görüşlerinizi yazınız.(içerik, etkinlik, ders işleniş, değerlendirme, sınıf yönetimi vb. her konuda)’’ sorusuna verdikleri cevaplar temalandırılarak Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10 Sosyal bilgiler dersi işlenişi hakkında görüşler

Temalar	f	%
Etkinlik	8	17
Somutlaştırma	7	15
Basitleştirme	6	13
BEP	6	13
Ölçme değerlendirme	6	13
Sınıf mevcudu	5	10
Müfredat	5	10
Ders saati	4	9
TOPLAM	47	100

Tablo 10'a göre, öğretmenlerin ifadeleri sonucu sekiz farklı tema ortaya çıkmıştır. Etkinlik 8 (%17), somutlaştırma yedi (%15), somutlaştırma altı (%13), BEP altı (%13), ölçme değerlendirme altı (%13), sınıf mevcudu beş (%10), müfredat beş (%10) ve ders saati dört (%9) şeklinde ortaya çıktığı görülmektedir. Çoğunluğu (etkinlik, somutlaştırma, basitleştirme, BEP, ölçme değerlendirme %71) ders içi eğitim öğretim faaliyeti iken diğerleri ders dışı eğitim öğretim faaliyetleridir. Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi işlenişi hakkındaki görüşlerinin bazıları şöyledir:

(Ö2) “Kaynaştırma eğitimi alan çocuklarla fazla ilgilenilmiyor. Bunun en büyük sebeplerinden birisi sosyal bilgiler ders saatinin az olmasıdır. Programı yetiştirme korkusu yüzünden maalesef kaynaştırma öğrencileri diğer öğrenciler gibi ders anlatılıyor.”

(Ö4) “Sosyal dersi bol yorumlama ve çıkarım isteyen bir ders bu nedenle öğrenci zorlanıyor. Kitaplar kaynaştırma öğrencisine uygun değil, çok ağır.”

(Ö9) “Kaynaştırma sınıflarında içerik hazırlamak daha fazla zaman almakta, ders işlenişi sırasında öğrencinin düzeyine göre zorluklar yaşanabilmekte ancak dersimiz sosyal hayatta da karşılaşılabilecek birçok örneği içerdiği için kaynaştırma öğrencilerinin de dersi anlaması çok zor olmamakta. Öğrencinin düzeyine bağlı olarak değerlendirmede sıkıntılar yaşanabilmekte sorular her ne kadar kolay hazırlansa da öğrenci dersi geçmek için gerekli sınav notunu alamayabiliyor.”

(Ö13) “Sınıflarımız kalabalık olduğu için birebir zaman ayıramıyorum. Müfredat çok yoğun olduğu için konuları yetiştirme telaşındayız. Kaynaştırma öğrencileri için mutlaka ders dışında özel bir zaman ayrılmalı.”

(Ö20) “*Kaynaştırma öğrencilerine konuların somut hale getirmek için görsel materyaller hazırlayıp etkinlikler yapılması dersin kalıcılığı için son derece önemlidir.*”

(Ö24) “*Öğrenciler için seviyelerine uygun BEP planları hazırlanmaktadır. Ama okulda öğrenci sayısı fazla olduğu için öğrenciler için hazırlanan içerikler yetersiz kalıyor.*”

(Ö25) “*Kaynaştırma yoluyla sosyal bilgiler dersi eğitimi alan öğrencilerin başarısının artırılabilmesi için sınıf mevcudlarının daha az olması gerektiğini düşünüyorum. Kalabalık sınıflarda bu öğrencilere ayrılan süre yeterli değil.*”

Kaynaştırma sınıflarında derse giren sosyal bilgiler öğretmenleri kaynaştırma öğrencileri için ders kazanımları etkinlikler hazırlayarak basitleştirmektedir. Soyut kavramların daha iyi anlaşılabilmesi için somutlaştırma yolunu tercih etmektedirler. Kaynaştırma öğrencileri için BEP hazırlayarak kazanımlara yönelik ölçme değerlendirme faaliyetleri gerçekleştirmektedirler. Ders saatinin az olması, müfredatın yoğun olması ve sınıf mevcudunun kalabalık olmasından dolayı sınıf yönetimi, öğretmenlerin zorlandığı hususlardandır.

4.3. Üçüncü alt probleme yönelik bulgular ve yorumlar

“*Kaynaştırma sınıflarında sosyal bilgiler dersi işlenişinin avantaj ve dezavantajları hakkında lütfen görüşlerinizi yazınız.*” ifadesine katılımcıların görüşleri üç farklı tablo ile verilmiştir. Tablo 11’ de dersin avantaj dezavantajlı olduğuna yönelik görüşleri verilmiştir.

Tablo 11 *Sosyal bilgiler dersinin işlenişinin avantajları ve dezavantajları*

Durum	n	%
Avantajlı	6	24
Dezavantajlı	8	32
Fikrim yok	11	44
TOPLAM	25	100

Tablo 11’ e göre sosyal bilgiler dersinin işlenişinin kaynaştırma öğrencileri için avantaj ve dezavantajları birbirine yakın değerler almışken fikrim yok görüşü çoğunluğu (%44) teşkil etmiştir. Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinin işlenişinin kaynaştırma öğrencileri için avantaj ve dezavantajlarına yönelik görüşlerinin bazıları şekildedir:

(Ö8) “*Kaynaştırma sınıfında sosyal bilgiler dersi işlenişinin avantajı ya da dezavantajı yönünde bir fikrim yok.*”

(Ö17) “*Kaynaştırma öğrencisi olan sınıflarda sosyal bilgiler dersinin işlenişi bence öğretmen için fark etmemektedir. Çünkü dersler sınıfın genel düzeyine uygun olarak işlenmektedir.*”

Sosyal bilgiler dersinin işlenişinin avantaj ve dezavantajları sorulduğunda bunların cevaplarının yanında fikrim yok görüşü öğretmenlerin dersi genel düzeye göre işlediğini göstermektedir.

Kaynaştırma sınıflarında sosyal bilgiler dersinin işlenişinin avantajları Tablo 12’ de verilmiştir.

Tablo 12 *Kaynaştırma sınıflarında sosyal bilgiler dersinin işlenişinin avantajları*

Temalar	f	%
Seviye	10	44
Öğrenci	7	30
Tutum ve beceriler	3	13
Vatandaşlık bilinci	3	13
TOPLAM	23	100

Tablo 12’de göre, kaynaştırma sınıflarında sosyal bilgiler dersinin işlenişinin avantajları, seviye on (% 44) öğrenci yedi (%30) tutum ve beceriler üç (%13) ve vatandaşlık bilinci üç (%13) olarak belirtilmiştir. Öğretmenlerin kaynaştırma sınıflarında sosyal bilgiler dersinin işlenişinin avantajlarına yönelik verdikleri cevapların bazıları şöyledir:

(Ö8) “*Kaynaştırma öğrencilerinin seviyelerine uygun öğretim programları bol örnekli görsel ve işitsel araç ve gereçleri kullanılması hem kaynaştırma öğrencilerinin hem de normal öğrencilerin konuları daha iyi özümlemelerini sağlar.*”

(Ö10) “*Sözel ders olduğu için anlatım ve videolar ile dersin anlaşılması kolay oluyor.*”

(Ö12) “*Ders olarak sosyal yaşamla alakalı konulara sıra geldiğinde kaynaştırma öğrencileri daha kolay bir şekilde derse dahil edilebiliyor.*”

(Ö14) “*Avantajlar olarak bireyin topluma olan aidiyet duygusu gelişecektir. Yine ayrı süreçte diğer öğrencilerin için bireysel farklılıklara saygının geliştiği bir sınıf / okul ortamı oluşabilir. Kaynaştırma öğrencisinin de tüm bu olumlu gelişmelere ek kendisinin farkına varıp maksimum oranda verim sağlamak için çabasını görebiliriz.*”

Kaynaştırma sınıflarında sosyal bilgiler dersinin işlenişinin avantajları olarak kazanımların kaynaştırma öğrencilerinin seviyelerine göre düzenlenmesiyle kaynaştırma

öğrencileri dersten etkin bir şekilde yaralanmaktadır. Sınıflarda kaynaştırma öğrencisinin bulunmasından dolayı normal gelişim gösteren öğrencilerin empati becerisi gelişmektedir. Dersin içeriğinden ötürü kaynaştırma öğrencilerinde vatandaşlık bilinci gelişmektedir.

Kaynaştırma sınıflarında sosyal bilgiler dersinin işlenişinin dezavantajları Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13 *Kaynaştırma sınıflarında sosyal bilgiler dersinin işlenişinin dezavantajları*

Temalar	f	%
Soyut kavram	5	19
Sözel ders	5	19
Akran zorbalığı	5	19
İş yükü	4	14
Sınıf mevcudu	3	11
Ölçme değerlendirme	3	11
Davranış	2	7
TOPLAM	27	100

Tablo 13'e göre, kaynaştırma sınıflarında sosyal bilgiler dersi işlenişinin dezavantajları; soyut kavram, sözel ders ve akran zorbalığı beş 'er öğretmen tarafından ifade edilerek %57'lik dilimi oluşturmuştur. İş yükü dört, sınıf mevcudu üç, ölçme değerlendirme üç ve davranış iki ile temaların %43'ünü oluşturmuştur. Öğretmenlerin kaynaştırma sınıflarında sosyal bilgiler dersinin işlenişinin dezavantajlarına yönelik verdikleri cevapların bazıları şöyledir:

(Ö1) “Öğrencilerin okuma yazma konusunda eksiklerinin olması, özellikle derse odaklanamamaları, soyut konuların ağırlıklı olması, zamanı yetiştirme konusunda sıkıntılarının olması, kullanılacak materyallerin yetersiz olması, sınıf ortamından kaynaklanan sorunlar.”

(Ö6) “Kaynaştırma öğrencisiyle sınıfta ilgilenmek ve onun seviyesinde ders işlemek zor oluyor, onunla ilgilenirken diğer öğrenciler boş kalıyor. Kaynaştırma öğrencisi arkadaşları dalga geçer vb. sebeplerle derse katılmak istemiyor.”

(Ö16) “Öğrenciler kendini diğer öğrencilerden farklı hissetmekte. Bu da kaynaştırma öğrencilerini kaynaştırmak çok ayırıştırmakta.”

Sosyal bilgiler dersinin işleniş dezavantajları ele alındığında dersin sözel olması ve soyut kavramları bünyesinde barındırmasından dolayı kazanımların öğretilmesinde ve bu öğrencilere yönelik sınav hazırlanması öğretmene iş yükü getirmektedir. Kaynaştırma öğrencilerine ayrılan ekstra süre diğer öğrenciler tarafından kaynaştırma öğrencilerine olumsuz davranış sergileme durumunu ortaya çıkarmaktadır.

4.4. Dördüncü alt probleme yönelik bulgular ve yorumlar

“Sosyal bilgiler dersi konularının özel eğitim ihtiyacı olan bireylere yönelik uygulamaları hakkında lütfen görüşlerinizi yazınız.” ifadesine verdikleri cevaplar temalandırılarak Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14 Sosyal bilgiler konularının özel eğitim ihtiyacı olan bireylere yönelik uygulamaları

Temalar	f	%
Materyal	12	30
Soyut kavramlar	8	20
Günlük yaşam	8	20
Milli değerler	6	15
Sınav odaklı	4	10
Faydalı	2	5
TOPLAM	40	100

Tablo 14’e göre, sosyal bilgiler konularının özel eğitime ihtiyacı olan bireylere yönelik uygulamaları materyal on iki (%30), soyut kavramlar sekiz (%20), günlük yaşam sekiz (%20), milli değerler altı (%15), sınav odaklı dört(%10) ve faydalı iki (%5) olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin sosyal bilgiler konularının özel eğitime ihtiyacı olan bireylere yönelik uygulamalarına verdikleri cevapların bazıları şöyledir:

(Ö2) “*Kaynaştırma öğrencilerine yönelik hazırlanan planlarda kazanım sayısının çok olduğunu düşünüyorum. Kazanım sayısı düşürülerek vatan, millet, bayrak gibi değerler eğitimini de içine alarak günlük hayatta kullanabilecekleri ve işe yarayan kazanımların verilmesi gerektiğini düşünüyorum.*”

(Ö8)“*Konuların öğrencilerin seviyelerine göre daha sade açık anlaşılır bol örneklendirilerek yakın çevresinden uzak çevresine doğru bol görsel işitsel araç ve gereçler kullanarak verimli bir öğretim sağlanmasına yardımcı olacağını düşünüyorum.*”

(Ö9) “*Özellikle günlük hayattan, toplumsal konuların işlendiği ünitelerde kaynaştırma sınıflarında daha kolay öğrenme gerçekleşebiliyor ancak tarih ve coğrafya konularında yani daha soyut kavramların öğrenilmesi zor oluyor.*”

(Ö13) “*Sosyal bilgiler dersi aslında öğrencilerimizi hayata hazırlamalı. Günlük hayatta sorun çözebilme, hak ve sorumluluklarını bilme ve bunları gerektiğinde kullanabilme davranışlarını geliştirmeli. Sadece öğrenmek yeterli değil, öğrettiğimiz kazanımların davranışa*

dönüşmesi de çok önemli. Bazı konuları kavramakta zorlanıyorlar. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için müfredat çok ağır ve konular çok fazla zaman yetersiz. BEP planlarına uygun bazı kazanımları öğretmeye çalışıyoruz buda yeterli değil bence. Aile de destek olmalı verilen çalışma kâğıtlarını, ödevlerini yaptırmalı. Müfredatlar hazırlanırken kaynaştırma öğrencilerinin seviyelerine uygun çalışmalar yapıldığını düşünmüyorum. Kaynaştırma öğrencilerimiz için konu sonların da soru cevap, doğru yanlış, etkinlik kartları hazırlamaya çalışıyorum. Daha kolay sorular sorarak sınıfta derse katılmalarını sağlamaya çalışıyorum.”

(Ö19) “*Sosyal bilgiler dersinde bu öğrenciler için görsel, işitsel materyaller daha etkili olmaktadır. Bu nedenle derste materyal içeriğini çeşitli tutmaya özen gösteriyorum.”*

(Ö23) “*Uygulamalarda harita, video, bulmaca gibi etkinlikler kullanıldığı takdirde daha kalıcı öğrenme gerçekleştiğini gözlemledim.”*

Sosyal bilgiler konularının özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerine yönelik uygulamaları incelendiğinde soyut kavramların öğretilmesinde materyal hazırlamanın gerekli olduğudur. Dersin günlük yaşam konularıyla ilgili olması gelenek ve göreneklerimiz gibi bize ait olan milli değerleri aktarmada rol oynadığı için faydalı bir ders olduğu görülmektedir.

4.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumları

“Kaynaştırma sınıflarında yaptığımız okul içi ve dışı etkinlikler hakkında lütfen görüşlerinizi yazınız.” ifadesine verdikleri cevaplar okul içi etkinlikler ve okul dışı etkinlikler olarak tablolştırılmıştır. Tablo 15’ te okul içi yapılan etkinlikler verilmiştir.

Tablo 15 *Okul içi yapılan etkinlikler*

Temalar	f	%
Görev ve sorumluluk	6	24
Oyun	6	24
Materyal	5	20
Uygun ortam	4	16
Öğretim yöntem ve teknikleri	4	16
TOPLAM	25	100

Tablo 15’e göre, okul içi yapılan etkinlikler temaları; görev ve sorumluluk altı (%24), oyun altı (%24), materyal beş (%20), uygun ortam dört (%16) ve öğretim yöntem ve teknikleri dört (%16) olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitiminde okul içi etkinliklere yönelik verdikleri cevapların bazıları şöyledir:

(Ö1) “*Konu içeriklerine uygun görsel materyaller kullanma, MEB Kaynaştırma öğrenciler için uyarlanmış etkinlik kitabı, basit bulmaca etkinlikleri, boyama etkinlikleri, drama, yarışma, kısa animasyon filmleri kullanmış olduğum etkinlikler.*”

(Ö8) “*Okul içerisinde ders programlarını öğrenci seviyesine indirerek sade açık anlaşılır kısa ve net ifadelerle yaparak yaşayarak ve görsel işitsel araç gereçlerle destekliyorum. Onlara görev ve sorumluluk vererek sınıf içinde daha etkin olmalarını destekliyorum.*”

(Ö21) “*Dersin hedeflerine uygun olarak etkin vatandaşlar yetiştirmek için öncelikle öğrencinin kendini bilmesi, tanınması ve rahat ifade edebilmesi için uygun ortamlar oluşturmak.*”

Kaynaştırma sınıflarında okul içi yapılan etkinliklere bakıldığında görev ve sorumluluk verilerek kaynaştırma öğrencilerinin derste etkin rol alması sağlanmaktadır. Uygun ortam ve materyal hazırlanarak kullanılan öğretim yöntem ve teknikleriyle dersin amacına ulaşması sağlanmaya çalışılmaktadır.

Kaynaştırma eğitiminde okul dışı yapılan etkinlikler Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16 *Okul dışı yapılan etkinlikler*

Temalar	f	%
Ödev	8	40
Etkinlik	6	30
İletişim	4	20
Faaliyet	2	10
TOPLAM	20	100

Tablo 16’ya göre, okul dışı yapılan etkinlikler ödev sekiz (%40), etkinlik altı (%30), iletişim dört (%20) ve faaliyet iki (%10) olarak ifade edilmiştir. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitiminde okul dışı yapılan etkinliklere verdikleri cevapların bazıları şöyledir:

(Ö4) “*Okul dışında müze ören yeri yerleri gezileri oluyor. Veli ziyareti oluyor.*”

(Ö13) “*Okul dışı gezilere gittiğimizde veya sinemaya götürdüğümde mutlaka kaynaştırma öğrencilerimin de gelmesini ve arkadaşlarıyla vakit geçirmesini sağlıyorum.*”

(Ö24) “*Okul dışında sanatsal ve sportif faaliyetlere yönlendiriyoruz.*”

Kaynaştırma eğitiminde okul dışı etkinlerde öğrencilere ödev verilerek okulda öğrendiklerinin kalıcı olması hedeflenmektedir. Öğrencileri müze ve ören yerleri gibi

etkinliklere dâhil edip somut yaşantılar sunulmaktadır. Aile ve rehabilitasyon merkezi ile iletişim halinde olup öğrencinin gelişimi takip edilmektedir.

4.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumları

Katılımcılardan “Sosyal bilgiler dersi kapsamında kaynaştırma sınıflarında ders işleyişi hakkında belirteceğiniz diğer öneriler vb. her türlü görüşlerinizi lütfen yazınız.” ifadesindeki görüşleri ve önerileri Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17 Sosyal bilgiler dersinde kaynaştırma için öneriler

Temalar	f	%
Özel sınıf	6	18
Ders saati	6	18
Sınıf mevcudu	6	18
İş birliği	6	18
Somutlaştırma	5	15
Aile eğitimi	3	8
Kılavuz kitap	2	5
TOPLAM	34	100

Tablo 17’ye göre, sosyal bilgiler dersinde kaynaştırma için önerilerde özel sınıf altı (%18), ders saati altı (%18), sınıf mevcudu altı (%18), iş birliği altı (%18), somutlaştırma beş (%15), aile eğitimi üç (%8) ve kılavuz kitap iki (%5) olarak ifade edilmiştir. Öğretmenlerin kaynaştırma sınıflarında sosyal bilgiler dersine yönelik görüş ve önerileri şu şekildedir:

(Ö1) “*Derlerde kullanılacak yazılı ve görsel materyaller arttırılabilir, ders içerikleri sadeleştirilebilir, öğrencilere yönelik ders kitapları hazırlanabilir, destek eğitim odaları arttırılabilir böylece öğrenciye daha çok vakit ayrılabilir çünkü ders esnasında öğrenciye fazla zaman ayrılamayabiliyor. BEP planı hazırlama konusunda öğretmenler için gerekli seminer ve kurslar düzenlenebilir, velilerin bu süreç de nasıl davranacaklarına yönelik eğitimler düzenlenebilir.*”

(Ö3) “*Sınıf mevcutlarının fazla olmaması gerekiyor ve bazı kaynaştırma öğrencilerinin destek odası eğitimleri desteklenmesi gerekiyor.*”

(Ö9) “*Kaynaştırma sebebine bağlı olarak konuların daha somut, görselliğin ön plana alındığı, dikkat süresini artırmak adına günlük hayatla ilişkilendiren yorum ve örneklerin verildiği bir ders akışı planlamanın faydalı olacağı kanaatindeyim.*”

(Ö14) “*Ders kitaplarının düzenlenmesi, öğretmenlere kılavuz kitap temini ve her dönem en az iki kez RAM dan gelecek yetkililerin süreci takip edip öğretmenlere fikirlerini beyan etmesinin faydalı olacağı kanaatindeyim.*”

(Ö18) “*Bu öğrencilere özel etkinlik kitapları veya materyal gönderilmesi öğretmenin iş yükünü hafifletecektir.*”

Sosyal bilgiler dersinde kaynaştırma için önerilerde kaynaştırma öğrencileri için özel sınıf açılması ve ders saatinin arttırılması öne çıkmaktadır. Dersin somutlaştırılmasına yönelik kılavuz kitap hazırlanması gerektiği belirtilmiştir. Aile eğitimi verilerek okul ile ailenin işbirliğinin sağlanması gerektiği ifade edilmiştir.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma sınıflarında yapmış oldukları eğitim öğretim faaliyetleri ve yaşadıkları güçlüklerle ilgili düşünce ve görüşlerine yer verilmiştir.

Araştırma bulgularından yola çıkarak kaynaştırma eğitimi almayan öğretmenlerin sayısı (15:%60), kaynaştırma eğitimi alan öğretmenlerin sayısından (10:%40) daha fazladır. Bu bulgulara paralel Babaoğlu ve Yılmaz (2010) 'ın yaptıkları çalışma ile benzerlik göstermiştir. Adı geçen çalışmaya katılan öğretmenlerin sadece %15'i kaynaştırma eğitimi aldıklarını ifade etmişlerdir. Kaynaştırma eğitimine yeterince önem verilmediği görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan ve kaynaştırma eğitimi alan öğretmenler de dâhil eğitimlerin işlerini kolaylaştırdığını ancak yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Kaynaştırma eğitimin bir ihtiyaç olduğu buna karşın içerik olarak yeterli düzeyde verilmediği belirtilmiştir. İlk (2014) çalışmasında, eğitim alan öğretmenlerin aldıkları eğitimlerin yetersiz olduğunu ve kaynaştırma uygulamaları için kendilerini yetkin hissetmediklerini ifade etmiştir. Uygulamadaki eksiklikler, bilgi yetersizliği gibi konuların yanında yine de kaynaştırma eğitimin alınmasının faydalı ve gerekli olduğu görüşü hâkimdir. Thorpe ve Azam (2010) yaptıkları çalışmalarında, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimini olumlu buldukları ve yapılan bu uygulamaları alma bakımından istekli olduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin kendilerini geliştirmek için okul dışı faaliyetlere de yöneldikleri görülmüştür. Kaynaştırma eğitime yönelik başka bir görüşte de bu eğitimin kaynaştırma eğitimi verilmesi yerine kaynaştırma öğrencileri için farklı öğretim ortamının oluşturulması görüşündedirler. Bu yönüyle Demir ve Açar (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışma ile örtüşmektedir. Çalışmalarında kaynaştırma eğitimin desteklenmediği görülmüştür. Lisans düzeyinde kaynaştırma eğitime yönelik yeterli eğitimin uygulanmaması ve yeterli bilgi düzeyine ulaşamamasından dolayı öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ile ilgili faydalı ve gerekli olduğuna yönelik olumlu düşüncelerinin arttığı söylenebilir.

Ölçme değerlendirme ve sınıf içi etkinliklerinde öğretmenlerin çeşitli uygulamalar yaptıkları görülmüştür. Kaynaştırma sınıflarında derse giren sosyal bilgiler öğretmenleri, kaynaştırma öğrencileri için görsel materyaller (7 kişi) hazırlayarak somutlaştırma, kazanımları daraltarak (6 kişi) basitleştirme; bulmacalar ve etkinlik yapraklarıyla (8 kişi) etkinlik yaptıklarını ifade etmişlerdir. Buna rağmen yeteri derece uyarlamalar yapılmadığı görülmüştür. Öğretimsel uyarlamalar hususunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları belirtilmiştir. Vural ve Yıkmış (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da benzer durumların olduğu tespit

edilmiştir. Ölçme değerlendirme faaliyetlerinde altı öğretmen kaynaştırma öğrencileri için özel sınav hazırladıkları belirtmişlerdir. Bu sayının az olduğu ve kaynaştırma öğrencileri için yeterli düzenlemelerin yapılmadığı görülmüştür. Saraç ve Çolak (2012) tarafından yapılan çalışmada da benzerlikler göze çarpmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun kaynaştırma sınıflarında özel bir öğretimsel çalışma yapmadıkları görülmüş ve araştırmanın sonuçlarına paralellik göstermiştir. Zeybek (2015), tarafından gerçekleştirilen çalışmada özel gereksinimli öğrenciler için öğretimsel faaliyetler yapılmadığı görülmüştür. Mevcut çalışmada dikkat çeken bir diğer husus da ders saatinin az, müfredatın ise kaynaştırma öğrencisi için oldukça yoğun olduğudur. Müfredatın kaynaştırma öğrencilerine yöre düzenlenebileceği görüşü, Lalvani (2012) tarafından yapılan araştırma ile örtüşmektedir. İlk (2014) çalışmasında öğretmenlerin programları kaynaştırma öğrencilerine yönelik uyarlamalar yaptıkları ancak bu uyarlamaların yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sınıf mevcudunun buna etkisi olduğunu dile getiren öğretmenler oldukça fazladır. Gerekli materyallerin hazırlanmasında problemler yaşanmaktadır. Kuyumcu (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, kaynaştırma sınıflarında yapılan uygulamalarda araç gereçlerin yetersiz olduğu görülmüştür. Sadioğlu vd. (2013) tarafından yapılan çalışmada sınıf mevcudunun azaltılması ve materyal desteğine ihtiyaç olduğu dile getirilmektedir. Ayrıca Gök (2013)' ün yaptığı çalışmada da sınıfların kalabalık oluşu sebebiyle kaynaştırma öğrencilerine yeterince zamanın ayrılamadığı görülmüştür. Öğretmenlerin yeterli bilgiye ve materyallere sahip olmaması, sınıf mevcudlarının kalabalık olması ve müfredatın yoğun olması nedeniyle öğretmenlerin ölçme değerlendirme ve sınıf içi etkinlikleri sınırlı yapmaları ile ilişkilendirilebilir.

Öğretmenlerin kaynaştırma sınıflarında yaşadığı bir başka güçlük ise sınıf yönetimidir. Kaynaştırma öğrencilerine ayırdıkları zaman ve bu öğrencilere gösterdikleri ilgi diğer öğrenciler açısından sınıf içinde istenmeyen sonuçlar doğurmaktadır. Öğrenciler kaynaştırma öğrencilerine karşı olumsuz tutum geliştirebilmektedirler. Güteryüz (2009) kaynaştırma eğitimini alan öğrenciler arasında arkadaşlık bağları kurmakta zorluklar yaşandığı, kendilerini kaynaştırma öğrencilerine ifade edemedikleri için kaynaştırma öğrencilerinin dışladığı sonucu ortaya çıkmıştır. Kaynaştırma öğrencilerine özel zaman ayrılması bu öğrencilerin dışlanmasına neden olduğu bulgular arasında yer almaktadır. Buna benzer durumlarda öğretmenler sınıf yönetiminde sıkıntılar yaşamaktadır. Bu yönüyle Güner (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışma ile çalışmamız benzerlik görülmektedir. İlgili çalışmada öğretmenlerin sınıf yönetimiyle ilgili bilgi eksikliklerinin olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bazıları da kaynaştırma öğrencilerine yeterince vakit ayıramadıklarını dile getirmişlerdir. Hasanoğlu (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğretmenlerin

kaynaştırma öğrencilerine zaman ayıramadıkları araştırmamızın sonuçlarıyla benzerlik göstermiştir.

Kaynaştırma öğrencileri için BEP hazırlamada bir takım problemler olduğu ortaya çıkmıştır. Özellikle BEP hazırlamadaki bilgi eksikleri Güzel (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ulaşılan öğretmenlerin BEP hazırlama konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı bulgusu ile örtüşmektedir. Bu durum BEP hazırlamada kullanılan yöntemlerin bilinmemesinden kaynaklı olabileceği gibi öğretmenlerin daha önce kaynaştırma öğrencisiyle karşılaşmamış olabileceğinden de kaynaklı olabilir.

Kaynaştırma eğitimlerinin öğretmenlerin yanında ailelere de verilmesi gerektiği öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Ailelerin okul ile işbirliği içinde olması kaynaştırma öğrencilerinin geliştirilebilmesi açısından son derece önemli olduğu belirtilmiştir. Bu vesileyle ailelerin okula olan güvenlerinin artacağı dile getirilmiştir. Anılalan ve Kayacan (2015) tarafından yapılan çalışmalarında ailelerin bilgilendirilmeleri bunun sonucunda da olumlu düşünceler ve pozitif tavırlar geliştirecekleri düşüncesiyle kaynaştırma eğitiminde başarının sağlanabileceği inancı araştırmamızın bulgularıyla örtüşmektedir.

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma sınıflarında karşılaştıkları güçlüklerin incelenmesine yönelik yapılan bu çalışmada birçok farklı sonuca ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçları şöyledir:

Çalışma yirmi beş katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin dokuzu kadın, on altısı erkek öğretmenden oluşmaktadır. Öğretmenlerin çoğu (%60) kaynaştırma eğitimi almamıştır. Kaynaştırma eğitimin alınmasına yönelik sonuçlarda bu eğitimin gerekli ve faydalı olduğu gibi sonuçların yanında yetersiz olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca kaynaştırma eğitimin okul başarısı göz önüne alındığı için kaynaştırma öğrencilerinin ihmal edildiği sonucuna da ulaşılmıştır. Kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıflarda uygulama ve bilgi eksikliği çıkan başka sonuçlardandır (Berry, 2011; Şekercioğlu, 2010; Güzel, 2014; Yıldırım, 2019). Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine yapacakları etkinlikleri düzenlemede zorluklar yaşaması ve bu öğrencilere nasıl yaklaşacaklarını tam anlamıyla bilmemeleri gelmektedir.

Sosyal bilgiler dersinin kaynaştırma sınıflarında işlenişinin müfredatın yoğun olması ve sınıf mevcudunun fazla olmasının doğurduğu olumsuzluklar, araştırmanın sonuçlarından diğeridir. Bunun nedeninin sosyal bilgiler ders saatinin (3 saat) az olmasına bağlanmaktadır. Bunların yanında etkinlik, somutlaştırma ve basitleştirme çalışmaları yapan öğretmenlerde bulunmaktadır. Çeşitli görsel materyaller hazırlayarak somutlaştırma, sosyal bilgiler konularını kaynaştırma öğrencilerinin anlayabileceği hale getirme (basitleştirme) de derslerde yapılan başka uygulamalardır. Ayrıca öğretmenler kaynak desteğine ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir (Kuyumcu, 2011; Kanat, 2015; Tekintangaç, 2015; Sadioğlu vd., 2013). Etkinliklerle dersin kazanımlarını daha anlamlı ve kalıcı hale getirmeyi amaçlamaktadırlar. Kaynaştırma öğrencileri için hazırladıkları Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı(BEP) ile bu öğrenciler öğretimsel düzenlemeler gerçekleştirmeyi hedeflemektedirler.

Sosyal bilgiler dersinin işlenişinin kaynaştırma eğitimine yönelik avantajları ve dezavantajları incelendiğinde farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Avantajlı bulan öğretmen sayısının (6kişi) az olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerden dezavantajlı bulanlar (8 kişi) fikrim yok (11 kişi) diyenler diğer görüşlerdir. En fazla olan görüş olarak ortaya çıkan fikrim yok görüşü araştırmanın dikkat çeken unsurlarındandır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden fikrim yok diyenler bulguların %44 ‘ünü oluşturmaktadır. Bu öğretmenler “kaynaştırma eğitimin olmasının bir rolü yok ders sınıfın genel düzeyine göre işlenmektedir”

ifadesini kullanmışlardır. Ders içi öğretim faaliyetlerinde herhangi bir özel hazırlık yapmadıklarını, müfredatın yoğun olduğunu ve öğrencileri sınav odaklı hazırladıkları için eğitimin başarı odaklı olduğunu dile getirmişlerdir. Kaynaştırma uygulamaları için öğrencilerden yakın düzeyde olanlar için özel kaynaştırma sınıfının açılmasını ifade etmişlerdir.

Dezavantajlı olarak görüş beyan eden öğretmenler % 32 olarak belirlenmiştir. Bu eğitimi dezavantajlı olarak bulmalarını, dersin sözel ders olması ve içinde soyut kavramları barındırması olarak belirtmişlerdir (Görmez, 2016; Sarılarhamamı ve Demirkaya, 2021). Bunun yanında kaynaştırma öğrencileri için özel hazırlık yapma, materyal hazırlama ve bu öğrenciler için uygun sınav hazırlamanı öğretmene ekstra iş yükü getirdiğini ifade etmişlerdir. Kaynaştırma öğrencileriyle özel olarak ilgilenme diğer öğrenciler tarafından kendilerinin ihmal edildiği kaynaştırma öğrencilerine yönelik olumsuz tutum geliştirdiklerini dile getirmişlerdir. Bu sebeple akran zorbalığı gibi istenmeyen durumların ortaya çıktığını belirtmişlerdir.

Kaynaştırma sınıflarında sosyal bilgiler dersinin işleniş avantajlı bulan öğretmenlerin oranı %24 olarak bulunmuştur. Öğretmenler kaynaştırma öğrencilerinin kendilerini sınıfın bir parçası olarak gördüklerini, sosyalleşmelerine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Diğer öğrencilerde de empati ve sosyal kabul gibi olumlu tutum ve becerilerde olumlu yönde etki yarattığını, kaynaştırma eğitiminin aidiyet duygusunu geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca akran destekli eğitiminde kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere fayda sağladığı ortaya çıkan başka bir sonuçtur. Ders kazanımlarının kaynaştırma öğrencilerinin seviyelerine göre düzenlenmesi, öğrenciye yönelik içerik ve etkinlik düzenlemelerinin yapılması kaynaştırma öğrencileri için oldukça fayda sağladığını ifade etmişlerdir. Sosyal bilgiler dersinin kazanımları öğrencilerde etkin vatandaşlık bilinci oluşturmada önemli rol oynadığını, bu sayede öğrencilerin günlük yaşamda işe yarar kazanımları uygulama bakımından desteklendiklerini belirtmişlerdir.

Sosyal bilgiler konularının işleniş hakkında günlük yaşamla ilişkili konuları barındırdığı için günlük yaşam becerilerini desteklediği belirtilmiştir. Bunun yanında milli değerlerin korunması ve aktarılmasında köprü görevi gördüğü sonucuna ulaşılmıştır. Kaynaştırma öğrencilerin hayata hazırlanmasında faydalı bir ders olarak algılandığı görülmüştür (Tekintangaç, 2015; Demirezen ve Akhan, 2016). Soyut kavramları içinde barındırdığı için öğretmenlere ders içi etkinlikleri için materyaller kullanarak dersi somutlaştırma yükümlüğü getirmiştir. Kaynaştırma öğrencilerinin kazanımları edinebilmesi için bol etkinlik ve tekrar yapılmasının önemi ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra nitelikli liselere öğrenci yetiştirmenin verdiği başarı etkeni kaynaştırma öğrencilerinin ihmal edildiği sonucunu doğurmuştur. Derslerin ortalama öğrenci düzeyine göre sınav odaklı işlendiği ifade edilmiştir.

Okul içi yapılan etkinlikler ile kaynaştırma öğrencilerinin aldıkları eğitimlerin niteliğini arttırma çalışmalarının farklı şekillerde yapıldığı görülmüştür. Drama, karikatür, afiş hazırlama gibi öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler öğrencilere görev ve sorumluluk vererek kaynaştırma öğrencilerini öğretimsel faaliyetlere katmışlardır. Akran destekli eğitimin kaynaştırma öğrencilerinin akademik başarılarını desteklediği gibi onların sosyal açıdan gelişmelerini de desteklediği görülmüştür. Öğrencilere uygun ortam sunulduğunda akranları ile oyun oynayarak etkinlik yaparak ve akademik çalışmalarının desteklenmesiyle kaynaştırma eğitimin niteliğinin arttığı çıkan başka bir sonuçtur.

Okul dışı etkinlikler ile ilgili sonuçlarda en çok yapılan etkinliğin ödev olduğu görülmüştür. Katılımcılar ödevlerin kaynaştırma öğrencilerinin derste öğrendiklerinin kalıcı olması ve bol tekrar yapılmasıyla mümkün olacağını ifade etmişlerdir. Kaynaştırma öğrencilerinin rehabilitasyon merkezlerinde aldıkları eğitim ile okulda verilen eğitimin değerlendirilmesi için kurum öğretmenleriyle iletişim halinde olunması araştırmanın dikkat çeken sonuçlarından. Öğrencinin gelişimini takip etmek ve öğrenciye yönelik iş birliği yapmak öğrenci açısından son derece önemli bir durumdur. Öğrencinin eğitimden en etkili şekilde yararlanması eğitim öğretim faaliyetlerinin yürüten öğretmenler açısından mesleki doyuma erişme hususunda destekleyici nitelik taşımaktadır. Ayrıca aile ile de kurulan iletişimin velilerde okula karşı olumlu tutum geliştirmede etkin rol oynadığı görülmüştür. Okul aile arasında ki bağ ne kadar kuvvetli olursa kaynaştırma öğrencilerinin aldıkları eğitimlerden faydalanma imkânı da o derecede artmaktadır.

Sosyal bilgiler dersinde kaynaştırma uygulamaları için öğretmenlerin yaptıkları önerilerin başında sınıf mevcudunun azaltılması gelmektedir. Sınıf mevcudunun fazla olduğu sınıflarda kaynaştırma uygulamalarının sağlıklı şekilde yürütülemediği sonucuna ulaşılmıştır. Diğer önemli bir sonuçta ders saatinin arttırılmasına yöneliktir. Müfredatı yetiştirmemenin nedenini olarak ders saatinin az olmasına bağlamaktadırlar. Müfredatın sadeleştirilmesi kaynaştırma eğitimine olumlu etkilerinin olacağı ifade edilmiştir. Aile eğitimleri verilerek aile işbirliğinin sağlanması öğretmenler tarafından önerilen başka bir sonuçtur.

Kaynaştırma sınıflarında yapılan eğitim öğretim faaliyetlerinde genellikle olumlu ve olumsuz yönler dile getirilmiştir. Karşılaşılan problemler içinde sınıfın fiziki durumu ile ilgili bir bulguya rastlanmamıştır.

6.1. Öneriler

Kaynaştırma eğitimi eğitim fakültelerinde uygulamalı olarak iki dönemden az olmamak üzere özel eğitim uzmanları tarafından verilmelidir.

Kaynaştırma sınıflarında derse giren öğretmenlere kılavuz kitap hazırlanmalıdır. Bu kitaplar da etkinlikler ile zenginleştirilmelidir.

Kaynaştırma sınıflarında sınıf mevcutlarının kaynaştırma öğrencilerinin de aktif rol alabileceği ve öğretmenin de ona vakit ayırabileceği kadar düzenlenmelidir.

Aile eğitimleri verilerek okul ile aile arasında ilişkiler geliştirilmelidir. Okul aile iş birliği kaynaştırma öğrencisinin gelişmesinde kilit rol oynadığı göz önünde bulundurulmalıdır.

Kaynaştırma öğrencilerinin değerlendirmesi iyi yapılmadığında öğrenciler dönem içinde özel alt sınıfa yönlendiriliyor ve bu öğrencide olumsuz tutum ve becerilerin ortaya çıkmasına sebep oluyor. Kaynaştırma eğitimine katılacak öğrencilerin belirlenmesinde daha özenli çalışmalar yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akdağ, H. (2014). *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-1*. (ed. Turan, R. Sünbül, A.M. Akdağ, H.). 2.Baskı. Pegem Akademi Yayınları.
- Anagün, Ş. S. (2013). *Görüşme* (Ed. Savaş Baştürk). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Vize Yayıncılık.
- Anılan, H. & Kayacan, G. (2015, Mayıs). Sınıf öğretmenlerinin gözüyle kaynaştırma eğitimi gerçeği. Uluslararası Katılımlı Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XIV, Özel Sayısı içinde (74 -90).
- Aral, N. & Gürsoy F. (2009). *Özel eğitim gerektiren çocuklar ve özel eğitime giriş*. Morpa Kültür Yayınları.
- Arıkan, M. (2019). *Kaynaştırma-bütünleştirme*. Ü. Şahbaz (Ed.), *Özel eğitim ve kaynaştırma içinde* (ss. 392-416). Anı Yayıncılık.
- Ateş, R. C. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik öz yeterlik inançlarının incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Ayvaz Öztürk, S. (2020). Kaynaştırma eğitimine ilişkin sosyal bilgiler alanında yapılan çalışmaların incelenmesi. *Sosyal Bilgilerde Yenilikçi Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 70-89.
- Babaoğlu, E., & Yılmaz, Ş. (2010). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimindeki yeterlilikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 345-354.
- Battal, İ. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin ve branş öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yeterliliklerinin değerlendirilmesi (Uşak İli Örneği)*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi.
- Batu, E. S. (2015). *Kaynaştırma ve destek özel eğitim hizmetleri*. (Ed. İ.H. Diken). *Özel eğitime gereksinimi olan çocuklar ve özel eğitim*. Pegem Akademi Yayınları.
- Berry, R.A.W. (2011). Voices of experience: general education teachers on teaching students with disabilities. *International Journal of Inclusive Education*, 15(6), 627-648.
- Blecker, N., & Boakes, N. (2010). Creating a learning environment for all children: are teachers able and willing? *International Journal of Inclusive Education*, 14(5), 435-447.
- Büyükoztürk, Ş. (2008). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi.
- Demir M. K., & Açar, S. (2011). Kaynaştırma eğitimi konusunda tecrübeli sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(13), 719-732.
- Demirezen, S., & Akhan, N. E. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 1206-1223.
- Doğanay, A. (2002). *Sosyal bilgiler ve sosyal bilgiler öğretimi*, (ed. Öztürk, C. Dilek, D.) *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*, Pegem Yayıncılık.
- Eripek, S. (2007). *Özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları*. (Ed. S. Eripek). *İlköğretimde kaynaştırma*. Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları.
- Girgin, U. İ. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitimi yeterliliklerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Gök, R. (2013). *Kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan ilköğretim sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkma yöntemleri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Akdeniz Üniversitesi.

- Görmez, E. (2016). Kaynaştırma öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik performans düzeyleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(35), 144-158.
- Güleryüz, Ş. (2009). *Kaynaştırma eğitimine devam eden engelli öğrencilerin akranları ile ilişkilerinde karşılaştıkları sorunların değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Güner, N. (2011). Kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(3), 691-708
- Güzel, N. (2014). *Kaynaştırma öğrencisi olan ilköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yaşadıkları sorunlar (Beykoz ilçesi örneği)*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yeditepe Üniversitesi.
- Hallahan, D. P., Kauffman, J. M., & Pullen, P. C. (2012). *Exceptionals learners: An introduction to special education*. Pearson Education.
- Hasanoğlu, G. (2013). *Birleştirilmiş sınıflardaki kaynaştırma eğitiminde yaşanan sorunlara ilişkin görüşler*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- İlk, G. (2014). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerinin ve deneyimlerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Kanat, H. (2015). *Kaynaştırma öğrencisi olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaptıkları eğitim-öğretim faaliyetlerine ilişkin görüş ve önerileri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: Tanımı, gelişimi ve ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 1-13.
- Kurtdede-Fidan, N. (2016). *Sosyal bilgiler eğitimi ve sosyoloji*. R. Turan, T. Yıldırım (Ed.), *Sosyal bilginin temelleri*. (s. 165-182). Anı Yayıncılık.
- Kuyumcu, Z. (2011). *Bireyselleştirilmiş eğitim planı (BEP) geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Lalvani, P. (2012). Privilege, compromise, or social justice: teachers' conceptualizations of inclusive education. *Disability & Society*, 28(1), 14-27.
- Marin, E. (2014). Are Today's general education teachers prepared to face inclusion in the classroom?. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 142, 702-707
- MEB, (2005a). *Sosyal bilgiler 4.-5. sınıf programı*. Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Merriam, S. B. & Tisdell, E. J. (2015). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation* (4th Ed). John Wiley and Sons.
- NCSS (1993). *The Social Studies Professional*. Washington DC: National Council for the Social Studies.
- Orhan, M. (2010). *Okul öncesi kaynaştırma öğrencileriyle normal gelişim gösteren öğrencilerin sosyal beceri ve problem davranışlarının düzeyi ile öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 18/01/2000 sayı:23937
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 31/05/2006 sayı:26184

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 7/7/2018 sayı:30471

Sadioğlu, Ö. Bilgin, A. Batu, S., & Oksal, A. (2013). Sınıf öğretmenlerinin kaynaşturmaya ilişkin sorunları, beklentileri ve önerileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1760-1765.

Saraç, T., & Çolak, A. (2012). Kaynaştırma uygulamaları sürecinde ilköğretim sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüş ve önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 13-28.

Sarı, H. & Pürsün, T. (2016). *Özel eğitimde etkili kaynaştırma bütünleştirme*. Nobel Akademik Yayıncılık.

Sarılarhamamı, H. & Demirkaya, H. (2021). Özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde sosyal bilgiler dersinin yeri ve önemi. *International Journal of Field Education*, 7(1) , 131-143.

Slavica, P. (2010). Inclusive education: proclamation so reality (primary school teachers' view). *Australian Journal of Teacher Education*, 7(10), 62-69.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, <http://mufredat.meb.gov.tr>, Erişim Tarihi: 23/09/2023.

Söğüt, D. A. & Deniz, S. (2018). Sınıf öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlamada karşılaştıkları güçlükler ve kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 423-443.

Şekercioğlu, B. (2010). *İlköğretim II. kademedeki branş öğretmenlerinin, kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar ile ilgili görüşler*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.

Tanrıoğen, A. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, (3. Baskı). Anı Yayınları.

Tay, B. (2018). *Sosyal bilgiler öğretiminin dünü, bugünü ve yarını*. (Ed. R. Turan & K. Ulusoy). *Sosyal bilgilerin temelleri*. Pegem Akademi Yayınları.

Tekintangaç, Y. (2015). *Özel eğitim sınıfında çalışan öğretmenlerin Sosyal bilgiler öğretim programına ilişkin görüşleri (Ağrı ili örneği)*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi.

Thorpe, A., & Azam, A. Q. M. S. (2010). Teachers' perceptions of inclusive education in main stream primary schools in the united kingdom. *The International Journal of Interdisciplinary Social Sciences*, 5(3), 163-172.

Turan, R. & Ulusoy, K. (2015). Sosyal bilgilerde tarihin yeri ve önemi. R. Turan, K. Ulusoy (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri*(4.Baskı). (s.122-137). Pegem Akademi.

Üstünoğlu, N. (2021). *Öğrenme güçlüğü olan öğrencilere yönelik sosyal bilgiler dersindeki öğretimsel uyarlamalar hakkında öğretmen görüşleri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Vural, M. (2008). *Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

Vural, M. & Yıkmış A. (2008). Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 141-159.

Yanık, A. (2015). *Fenomenolojik araştırma ve süreçleri*. A. Yüksel, A. Yanık ve R. A. Ayazlar (Editörler), Bilimsel araştırma yöntemleri içinde (ss. 161-167). Seçkin Yayıncılık.

- Yaylacı, Z. & Aksoy, B. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimindeki yeterlilikleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6, 19-40.
- Yazıcıoğlu, T. (2019). Okul müdürlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik yapılan yasal düzenlemelere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 168-181.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K. (2010). Nitel araştırmada niteliği artırma. *İlköğretim Online*. 9(1), 79-92.
- Yıldırım, S. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yeterlilikleri: Samsun ili örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Zeybek, Ö. (2015). *İlköğretim okullarındaki İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi.

EK-2 ORJİNALLİK RAPORU

MERSİN ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

MERSİN ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER ANA BİLİM / BİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tarih:05/01/2024

Tezin Adı: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kaynaştırma Sınıflarında Karşılaştıkları Güçlüklerin İncelenmesi

Yukarıda adı verilen tez çalışmamın tamamının (kapak sayfası, özetler, ana bölümler, kaynakça) aşağıdaki filtreler kullanılarak **Turnitin** adlı intihal programı aracılığı ile kontrol edildiğini beyan ederim. Kontrol sonucu aşağıda sunulmaktadır:

Rapor Tarihi	05/01 /2024	Tez Savunma Tarihi	27/12 /2023
Sayfa Sayısı	64	Benzerlik Endeksi	%25
Karakter Sayısı	100762	Gönderim Numarası	2243034237

Uygulanan filtreler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar dâhil
- 3- 10 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

İmza

Adı Soyadı: Ali ORUÇ
Öğrenci No: 2001070371025
Ana Bilim Dalı: Türkçe ve Sosyal Bilimler
Programı: Sosyal Bilgiler Eğitimi
Statüsü: Yüksek Lisans Doktora

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.
(PROF. DR. HAKAN AKDAĞ)

EK-3 ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Ali ORUÇ

Doğum Tarihi : ██████████

E-Posta : ██████████

Öğrenim Durumu :

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Özel Eğitim Öğretmenliği	Necmettin Erbakan Üniversitesi	2020
Yüksek Lisans			
Doktora			

Görevler :

Görev Unvanı	Görev Yeri	Yıl
Özel Eğitim Öğretmeni	Karaman İlyas Küçük İlkokulu	2023

ESERLER

- 1.
- 2.
- 3.

EK- 4 KATILIMCI BİLGİ FORMU

Değerli meslektaşım araştırmama katılım nezaketi gösterdiğiniz için öncelikle teşekkür ederim. Vermiş olduğunuz bilgiler sadece bilgi amaçlıdır ve araştırma dışında kullanılmayacaktır.

Cinsiyet:

Mezun Olunan Okul:

Bölüm:

Meslekte Geçirilen Süre:

Bep Geliştirme Biriminden Destek Aldınız mı?:

Bir Eğitim Yılında Çalıştığınız Kaynaştırma Öğrenci Sayısı:

EK- 5 GÖRÜŞME FORMU

Sevgili öğretmenim, bilimsel bir çalışmada kullanılmak üzere hazırlanan bu ölçme aracının amacı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıflarda karşılaştıkları güçlüklerin tespitine yönelik olarak hazırlanmıştır. Özellikle sınıf yönetiminden, eğitsel faaliyetlere kadar karşılaştıkları güçlüklerin neler olduğu belirlenmek istenmektedir. Vereceğiniz cevaplar kesinlikle gizli tutulacaktır. Ölçme aracına kişisel bilgilerinizi yazmanıza gerek yoktur. İlginiz ve desteğiniz için şimdiden teşekkür ederim.

Ali ORUÇ
Mersin Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi

SORULAR

1. Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları eğitimi aldınız mı? Bu eğitim hakkında lütfen görüşlerinizi yazınız.
2. Kaynaştırma sınıflarında sosyal bilgiler dersi işlenişi hakkında lütfen görüşlerinizi yazınız. (İçerik, Etkinlik, Ders İşleniş, Değerlendirme vb. her konuda)
3. Kaynaştırma sınıflarında sosyal bilgiler dersi işlenişinin avantaj ve dezavantajları hakkında lütfen görüşlerinizi yazınız.
4. Sosyal bilgiler dersi konuların özel eğitim ihtiyacı olan bireylere yönelik uygulamaları hakkında lütfen görüşlerinizi yazınız.
5. Kaynaştırma sınıflarında yaptığınız okul içi ve dışı etkinlikler hakkında lütfen görüşlerinizi yazınız.
6. Sosyal Bilgiler dersi kapsamında kaynaştırma sınıflarında ders işleyişi hakkında belirteceğiniz diğer öneriler vb. her türlü görüşlerinizi lütfen yazınız.

